Tannhelsesekretæren

Medlemsblad for Tannhelsesekretærenes Forbund

02/20

Hersleb videregående skole

19

Praksisplassene som forsvant

Anniken Thomsen Tvervåg
Arbeidshverdagen på kjeveortopedi-klinikken.

10

Sterilforsynings-tekniker
Tannhelsetjenestens nye profesjon.

14

Smittevern
Leder i Tannhelse-sekretærenes Forbund bekymret for tannhelse-sekretærenes helse.

16

LEGER UTEN GRENSER REDDER LIV OG LINDRER NØD HVER ENESTE DAG I KRIG, KRISER OG KATASTROFER. DET KAN DU OGSÅ GJØRE!

BLI FELTPARTNER OG STØTT OSS MED ET VALGFRITT BELØP I MÅNEDEN

MEDECINS SANS FRONTIERES
LEGER UTEN GRENSER

TELEFON 08898
GIVERSERVICE@LEGERUTENGRENSER.NO
LEGERUTENGRENSER.NO/FELTPARTNER

5 Forbundsleder har ordet
6 Småstoff
10 Hverdagen på kjeveortopediklinikken
14 Den nye profesjonen
16 Smittevern
19 Praksisplassene som forsvant
22 Aktive Parat
23 Internasjonalt arbeid
24 Årets lønnsoppgjør
27 Parat Ung
28 Hjemmekontorets gråsone
32 Skippertak etter koronakrisen
36 Parat informerer
38 Spørsmål og svar
40 Kryssord og hjernetrim
42 Parats nestleder

Praksisplassen forsvant med korona

Da Norge stengte ned under koronapandemien, fikk dette store konsekvenser for landets avgangselever på tannhelsesekretærutdanningen.

19

Foto: Gorm K. Gaare

Foto: Ned Alley

10

Uvanlig inngang til yrket

Tilfeldigheter brakte Anniken Thomsen Tvervåg til jobben på kjeveortopediklinikken.

Foto: Jørn-Arne Tomasgaard

16

Tar alle forhåndsregler

Eikås Tannlegesenter tar alle forholdsregler for å forhindre koronasmitte.

Tannhelse sekretæren

Utgis av: Tannhelsesekretærens Forbund tilsluttet Parat

Tannhelsesekretærens Forbund,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.thsf.no
www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: thsf@parat.com

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Anne-Gro Årmo
Mobil: 913 34 230
E-post: anne-gro.aarmo@parat.com

Forsidefoto: Gorm K. Gaare
Avbildet: Yllka Rexhepi og Samaya Aziz

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 15.06.2020
Materiellfrist neste nummer: 29.08.2020

ISSN: 1504-5714
ISSN: 1890-9116 (online)

Layout:
Storybold
www.storybold.no

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO2-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

PRESSENS FAGLIGE UTVALG

Vi arbeider etter
Vær Varsom-plakatens regler
for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

Bezawit (9) bor i slummen i Etiopia. Hennes høyeste ønske er å gå på skole, men for at familien skal klare seg, er hun nødt til å arbeide store deler av dagen. Uten utdanning har Bezawit små sjanser til å komme seg ut av fattigdommen.

Det er ikke lett å forstå hvordan hun har det. Men du har kanskje tenkt på hvordan hun burde hatt det? Tenkt at du vil hjelpe?

Blir du Plan-fadder i dag, gir du barn som Bezawit en bedre framtid.

Send SMS FADDER til 03123 **www.plan-norge.no**

Plan
For og med barn

En vår utenom det vanlige

Når du nå sitter med denne utgaven av Tannhelsesekretæren i hendene, er det snart sommer og ferietid. Men fra forrige utgave og til nå har verden, Norge og hver enkelt av oss har vært igjennom en underlig og ukjent tid.

Fra vi hørte de første meldingene om et hissig virus i Kina, til Norge ble stengt 12. mars og fram til i disse dager, har det «bare» gått tre måneder, men det kan føles enda lenger. Nå er vi i gang med å opprette normale tilstander. Men helt tilbake til normalen vil vi nok ikke være på en god stund.

Tannhelsetjenesten ble fra den ene dagen til den andre stengt. Dette førte til at mange av dere opplevde å bli permittert, og noen av dere ble oppsagt. ThsF og Parat har besvart telefoner og e-poster, gjennomført nettmøter og opplæring, slik at du som medlem skulle få all nødvendig informasjon og opplysninger til å kunne gå gjennom denne krevende perioden. ThsF håper dere har vært fornøyde med det vi har levert, og at dere har sett verdien av å være organisert.

I krisetider som den vi har opplevd nå, vil det å være fagorganisert oppleves som svært viktig. Det er organisasjonene som har ført kampen for at arbeidstakernes rettigheter skal bli så bra som mulig, både under en krise og under normale tilstander. Vi har stått på for at de økonomiske tapene skal bli så lave som mulig både for deg som enkeltarbeidstaker og for bedriftene.

Hadde ikke alle dere som prioriterer å være organiserte også i «fredstid» valgt dette, så ville det ikke vært noen organisasjoner til å hjelpe i krisetider. Jeg håper at denne perioden fører til at mange flere organiserer seg, og at du som medlem bruker blant annet koronakrisen som et godt argument for å verve kolleger. Ordtaket «sammen er vi sterke», som jeg brukte i min forrige leder, gjelder definitivt fremdeles. Og vi vil bli enda sterkere.

Det er mange som velger å kalle tariffoppgjørene vårens vakreste eventyr. I år er det hovedtariffoppgjør, og datoen for sluttføring skulle være 1. mai. Det skulle forhandles om både penger og andre rettigheter knyttet til hovedtariffavtalene.

Men viruspandemien endret alt, og hovedtariffoppgjøret ble utsatt til høsten. I disse dager begynner det å komme på plass datoer for oppstart. Foreløpig er mye usikkert, men forhandlinger ser det ut til å bli. Fra TBUs beregninger om lønns- og prisutvikling som ble lagt fram før koronakrisen og fram til nå, er veldig mye skjedd med økonomien. TBU vil legge fram nye tall i slutten av juni, og prognosene tilsier at det antakelig vil bli et dårlig tariffoppgjør sett fra arbeidernes side. Dette skyldes selvfølgelig brutalt inntektsbortfall for de fleste bransjer i Norge, men vi i ThsF skal igjen sørge for at tannhelsesekretærene ikke blir glemt, og at vi får vår del av oppgjøret.

Vil med dette ønske dere alle en fantastisk god Norges-sommer. Opplev nye steder – det finnes fantastisk mye vakkert, spennende og usett her i vårt lille land.

Anne-Gro Årmo

Anne-Gro Årmo
forbundsleder

Foto: Trygve Bergsland.

Mange vet ikke at de kan få støtte til tannbehandling

Mens barn får tannbehandling dekket av det offentlige, må voksne i utgangspunktet betale selv. Men det finnes unntak. Ifølge helsenorge.no er det 15 tilstander som gir rett til stønad fra Helfo. Dette gjelder blant annet sjeldne medisinske tilstander, tannkjøttsykdommen periodontitt, munntørrhet (hyposalivasjon), sykdommer i munn og kjeve og tap av tannsubstans. Alle som får hjemmesykepleie, har krav på kostnadsfri tannbehandling hos den offentlige tannhelsetjenesten. Det gjelder også for dem som bor på institusjon.

– Opp mot ti prosent av befolkningen går ikke regelmessig til tannlegen på grunn av økonomiske bekymringer. Flere av disse kan ha rett på stønad til tannbehandling, sier Camilla Hansen Steinum, president i Den norske tannlegeforening.

@vi.no

Én av tre ønsker å jobbe til de er 70

I en undersøkelse av forskere ved OsloMet sier hver tredje sier de vil jobbe til de er 70. Undersøkelsen viser også at de som står i jobb, ikke er mer slitne enn yngre. Analyser viser at arbeidstakere mellom 67 og 75 i hovedtrekk framstår som svært engasjerte. Mer enn 40 prosent av dem har arbeidsuker på over 40 timer. Selv om flere seniorer vil stå i jobb, har halvparten likevel forlatt yrkeslivet når de er 65. 80 prosent er borte når de er 70, mens bare 10 prosent er igjen når de er 74. Blant dem som jobber fra de er 67 til de er 74, er over en tredel selvstendig næringsdrivende. *@NTB*

Sammenheng mellom fedme og oral sykdom

Periodontitt kan ha sammenheng med fedme definert som BMI over 30, og det er en mulig sammenheng mellom fedme og karies i det permanente tannsettet hos eldre barn. Det går fram av Nils Jacobsens artikkel «Fedme og oral sykdom» i Den norske tannlegeforenings tidende nr. 5 – 2020. Et viktig aspekt ved fedmeproblemet er forholdet mellom fedme og infeksjon. Denne sammenhengen åpner opp for at fedme også kan være en faktor ved problematikken rundt oral helse. Jacobsen understreker imidlertid at atferd, kosthold og sosioøkonomiske faktorer også bidrar til høyere konsentrasjon av tannproblemer hos personer med fedme.

@tannlegetidende.no

Flere går av med pensjon

I april var antall nye alderspensjonister på det høyeste nivået for noen måned siden 2016, med 5900 alderspensjonister. Det er 11,2 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Fra januar til april ble 22 600 personer registrert som nye alderspensjonister. NAV setter økningen i sammenheng med koronautbruddet. – Trenden med økt tilgang startet før april. Samtidig tror vi det er noen flere som har valgt å ta ut alderspensjonen etter at koronasituasjonen satte inn for fullt, sier avdelingsdirektør Ole Christian Lien i NAV. April er den første måneden der pensjonsuttaket kan påvirkes av tiltakene mot koronaviruset. *@NTB*

I disse yrkene risikerer ansatte et kortere arbeidsliv

Folk i fysisk belastende yrker jobber mindre og er mer syke, viser en stor dansk undersøkelse. En dansk kvinne som er 30 år, kommer sannsynligvis til å jobbe tre år mindre om hun har en tung jobb som for eksempel renholder enn om hun jobber på kontor. Kvinner som belaster kroppen mye i jobben, kan forvente å være i arbeidslivet i nærmere 30 år, og vil være sykmeldt nesten et år lenger i løpet av karrieren. Det viser en undersøkelse av alle mellom 18 og 65 år som jobbet i Danmark i 2013 – rundt 1,6 millioner mennesker. De ansatte svarte på hvor ofte de måtte gjøre noe av dette i jobben: Stå på samme sted, jobbe sterkt framoverlent uten støtte fra hender eller armer, vri ryggen, løfte hender eller armer over skulderhøyde, gjøre de samme armbevegelsene flere ganger i minuttet, sitte på huk eller kne, løfte eller bære, dytte eller dra. *@forskning.no*

Søkerstrøm til helsefagstudiene

Rekordmange har søkt høyere utdanning denne våren, og nesten hver tiende søker vil bli sykepleier Tall fra Samordna opptak viser at én av fire har satt helsefag på topp denne gangen, og sykepleierutdanningene har en økning i førstevalgsøkere på 5,8 prosent i år, etter nedgang i fjor. Sykepleierutdanningen på OsloMet kommer på fjerdeplass over de mest populære studiene i år. *@Dagens Medisin*

Sigrun Vågeng. Foto: NAV

Hver tiende person i Norge er uføretrygdet

Antallet uføretrygdede i 2019 var 352 200 personer. Dermed er 10,3 prosent av befolkningen i arbeidsfør alder uføretrygdet.
– Tallet på personer som får uføretrygd, økte med 13 000 personer i 2019. Prosentandelen av befolkningen som får uføretrygd, er nesten på nivå med toppårene 2003 til 2004, og mer enn én av ti personer i alderen 18–67 år får uføretrygd, sier arbeids- og velferdsdirektør Sigrun Vågeng i en pressemelding. Hun legger til at tre av fire nye som fikk uføretrygd i 2019, fikk arbeidsavklaringspenger før de fikk uføretrygd. *@NTB*

Dropper felles administrasjon

En styringsgruppe har vurdert om administrasjonen ved Det odontologiske og Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo kan slås sammen. Styringsgruppa har vurdert mulige gevinster av en sammenslåing og fraråder nå universitetsledelsen å slå dem sammen. Tidlig i utredningsarbeidet ble det uttrykt bekymring om at utredningen var et skritt på veien til fullstendig sammenslåing av fakultetene, slik man har organisert det ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Tromsø. *@Uniforum*

Foto: Wikimedia Commons

Dårlig munnhygiene kan gi alzheimer

Det er en økende erkjennelse av, basert på epidemiologiske studier og laboratoriefunn, at periodontal sykdom kan være en risikofaktor for utvikling av Alzheimers sykdom (AD), skriver Ingar Olsen og Sim K. Singhrao i Den norske tannlegeforenings tidende nr. 5 – 2020. Risikoen for at den sporadiske formen for AD, som utgjør hele 95 prosent av tilfellene, skal utvikle seg, fordobles når periodontitten vedvarer i ti år eller mer. *@tannlegetidende.no*

TOO skal evalueres

Helsedirektoratet har i tildelingsbrev for 2020 fått i oppdrag å evaluere tilbudet til personer utsatt for tortur/overgrep og personer med odontofobi (TOO-tilbudet) i fylkeskommunene. Tverrfaglige behandlerteam (TOO) består av psykolog, tannlege og annet tannhelsepersonell. Både den psykologiske behandlingen og tannbehandlingen i TOO er gratis. Tannhelsetjenestens kompetansesentre har en sentral faglig rolle og har behandlerteam med spisskompetanse. Mer info finnes på tooinfo.no *@helsedirektoratet.no*

Dr. Google tar som oftest feil

Leter du etter symptomer på sykdom på nettet? Da er det størst sannsynlighet for at du får feil diagnose, viser en ny studie fra Australia. Den viser at over 80 prosent søker på nettet etter helseinformasjon. De siste årene har flere apper som sjekker symptomer som brukeren legger inn, kommet på markedet. I studien analyserte de australske forskerne 36 internasjonale mobil- og nettbaserte symptomsjekkere. De fant at diagnosen i selvsjekkerne ble riktig bare i 32 prosent av tilfellene. *@forskning.no*

Lønnsforskjellene har sluttet å øke

Lønnsforskjellene i Norge økte fram til 2015, men har siden ligget flatt. Samtidig har lønnsforskjellene mellom menn og kvinner krympet. Det viser tall fra Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU).
I rapporten kommer det fram at lønnsspredningen i Norge økte jevnt fra 1998 til 2015. Men i årene etter 2015 har utviklingen ligget tilnærmet flatt. Unntaket er kvinner, som har opplevd økende lønnsspredning også de seneste årene. Gjennomsnittlig lønn for heltidsansatte kvinner ligger nå på 88,9 prosent av gjennomsnittlig lønn for menn. *@NTB*

Over 200 nye tannhelsesekretærer i fjor

I 2019 fikk 204 nye tannhelsesekretærer autorisasjon. Det er omtrent like mange som året før, og antallet nye autorisasjoner har ligget stabilt de siste årene. Det viser tall fra Helsedirektoratet. Hittil i år har 17 tannhelsesekretærer fått autorisasjon. *@Helsedirektoratet*

Autorisert helsepersonell ThsF

Sysselsettingen blant innvandrere øker

Rundt 439 000 innvandrere var sysselsatt i fjerde kvartal 2019, viser nye tall fra Statistisk sentralbyrå. Disse utgjorde 67,1 prosent av alle bosatte innvandrere mellom 20 og 66 år. Ellers i befolkningen var andelen sysselsatte på 78,5 prosent i samme aldersgruppe. I absolutte tall økte andelen sysselsatte innvandrere med omtrent 16 600, og disse sto for over 77 prosent av den totale veksten fra fjerde kvartal 2018 til fjerde kvartal 2019. Det er store forskjeller når det gjelder kjønn. Blant innvandrere har menn en sysselsettingsandel på 71 prosent, mens kvinnene ligger på 63. For den øvrige befolkningen ligger disse tallene på henholdsvis 80,4 og 76,7 prosent. *@NTB*

Uansett hvor lang tid det vil ta for tannlegene å komme opp i fullt turtall igjen, vil smittevern være et helt sentralt hensyn framover. Foto: Ned Alley

Assistenten som kom inn fra litteraturvitenskapen

Hun smilte ikke like mye som før da hun som godt voksen fikk regulering et halvt år. Likevel er Anniken Thomsen Tvervågs arbeidsdag som assistent for kjeveortoped både positiv og spennende.

Av: Tellef Øgrim

Da Anniken Thomsen Tvervåg ble permittert en knapp uke etter den store nedstengingen av landet den 12. mars, stod hun plutselig i en situasjon som ikke lignet på noe av det hun hadde opplevd i sine 17 år som assistent for kjeveortoped i Trondheim. Hva hun tenkte?
– Det var som svarte! Omtrent sånn, sier hun.

Mange tanker

Snart kokte det i hodet av spørsmål. Hva med pasientene? Er i vi i gang igjen før skolestart? Er dette den nye normalen?
– Mange tanker handlet også om framtiden til mine to studerende døtre, sier Thomsen Tvervåg.

En trøst har vært at den aktive, glade trondheimsdamen ikke var alene. Klinikken gikk på lavgir, men det var god og mye kontakt mellom kollegene. Hun vil ha ting gjort og blir fort rastløs.
– Jeg liker å se fram til neste arbeidsoppgave, sier hun, og forteller at hun opp gjennom livet som forelder har vært rask til å påta seg verv, enten i foreldreutvalg eller turnforening. Det har også blitt litt kakebaking.

Anniken Thomsen Tvervåg har lært seg verdien av å møte folk med smil. Foto: Ned Alley

Gradvis i gang igjen

En ekstra bekymring kom da NAV ikke klarte å betale ut lønn. Litt etter litt økte driften på Colosseumklinikken i Trondheim igjen, og det ble uker av og uker på. Klinikken er ganske liten og fellesrommene er trange.
– Det må blant annet ikke bli kø av folk i resepsjonen, forklarer Thomsen Tvervåg.

Under nedstengingen gikk det bare i justeringer. Etter hvert går det mot at behandlinger på nye pasienter kan starte. Hva hun gjorde med så mye fritid?
– De første ukene ble det 35 mil på ski, så tok jeg fram løpeskoene, sier den aktive 50-åringen, og det er tydelig »

> *Det er mye psykologi. Jeg føler at jeg utvikler meg som menneskekjenner. Det er viktig å huske at tennene ikke er adskilt fra resten av kroppen.*
>
> **Anniken Thomsen Tvervåg**

at hun ikke har noen trang til å trekke for gardinene og sitte og deppe i sofaen.

Tilfeldigheter

Det var nok mer tilfeldigheter enn forsynet som i sin tid for snart 20 år siden brakte henne fra studier i sosialantropologi og litteraturvitenskap til det som var et uvanlig yrkesvalg for hennes utdannelse.
– Som halvstudert røver, med en fagkrets som mildt sagt var uvanlig, ble jeg kastet ut i et vikariat i en stor praksis hos tannlege Torgeir Svendsen. Det var tre stoler og tre assistenter, forteller hun.

Uten tannhelsesekretærutdannelse er Thomsen Tvervåg per definisjon uautorisert og dermed også kategorisert som tannlegeassistent, og ikke tannhelsesekretær. Etter 17 år i gamet er hun likevel godt innkjørt og opplært i det feltet hun til daglig jobber med. Det går i strikk, metallstreng, klosser, motivering og instruksjon av pasienter og foreldre.

Delegert jobbing

Utfordringene, grad av variasjon og møtet med pasientene både gleder og utfordrer henne den dag i dag.
– Vi jobber delegert. Det innebærer at vi jobber inne i munnen på pasientene, etter at kjeveortopeden har gjort sin vurdering, forklarer Thomsen Tvervåg.

Samtidig er det forutsigbart. Hun har egen stol hun jobber ved, med god og innarbeidet oversikt over verktøy og annet utstyr, og vet at det hun skal gjøre i løpet av en dag, handler om oppgaver direkte knyttet til pasienter. Ikke minst handler det om motivering.
– Det er mye psykologi. Jeg føler at jeg utvikler meg som menneskekjenner. Det er viktig å huske at tennene ikke er adskilt fra resten av kroppen, sier hun.

Menneskebehandleren

Utfordringene er nesten like mange som det er pasienter. Det kan være enkle, kortvarige justeringer, eller lange prosesser, kanskje etter en alvorlig skade. Noen får beskjed om at behandlingen er over, andre at de må løs på en ny runde.
– Det er ikke alle ungdommer som er like glade for sånne beskjeder. Da handler det mye om hvordan man kommuniserer, sier Thomsen Tvervåg, og legger til at hun liker at det er tut og kjør fra klokken 08.00 på morgenen.

For en tid tilbake gikk hun selv med regulering en periode. På det personlige plan var grunnen rent kosmetisk, men opplevelsen ga også er verdifull erfaring med hensyn til pasientene hun behandler.
– Jeg merket at jeg smilte mindre enn jeg pleier, sier hun.

Tariffavtale gjør deg attraktiv

Denne klinikken ble den første, store aktøren i landet med tariffavtale for tannhelsesekretærer.
– Tariffavtale syns jeg alle burde ha. Jeg er overbevist om at det er en stor fordel for arbeidsgiveren også, som blir mer attraktiv i arbeidsmarkedet, sier Thomsen Tvervåg.

For egen del er hun alltid sulten på ny kunnskap.
– Det gjelder ikke bare meg. Det er så mye fokus på nyskaping, metode og problemløsning i dette yrket at alle ønsker mer kurs, sier hun.

For kommende generasjoner autoriserte tannhelsesekretærer ønsker Thomsen Tvervåg seg først og fremst at utdannelsen blir løftet opp på høyskolenivå, etter mønster av andre land.
– Det hadde vært en fordel om alle tannleger, tannpleiere og vi hadde jobbet sammen helt siden studietiden. Jeg tror dessuten det hadde høynet statusen til vår yrkesgruppe, påpeker hun.

Feil nivå på grunnutdanning

Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), hvor Thomsen Tvervåg er medlem, mener at grunnutdanning for tannhelsesekretærer ble lagt på feil nivå da den gjennom Reform 94 ble flyttet fra universitetene til videregående skole. ThsF mener at tannhelsesekretærutdanningen bør flyttes tilbake til høyskole- og universitetsnivå, og at myndighetene bør tenke helhetlig når det gjelder utdanning av tannhelsepersonell, slik de fra 2016 på Århus Universitet i Danmark begynte å utdanne tannhelseteamet. ThsF er pådriver overfor myndighetene og fakultetene i debatten om hvilket nivå grunnutdanningen skal ligge på.

Dessuten er det et prioritert, langsiktig mål at alle assistenter skal bli autoriserte. Det vil ifølge ThsF styrke yrkesanseelse, yrkesidentitet, yrkesstolthet og dessuten pasientsikkerheten. ■

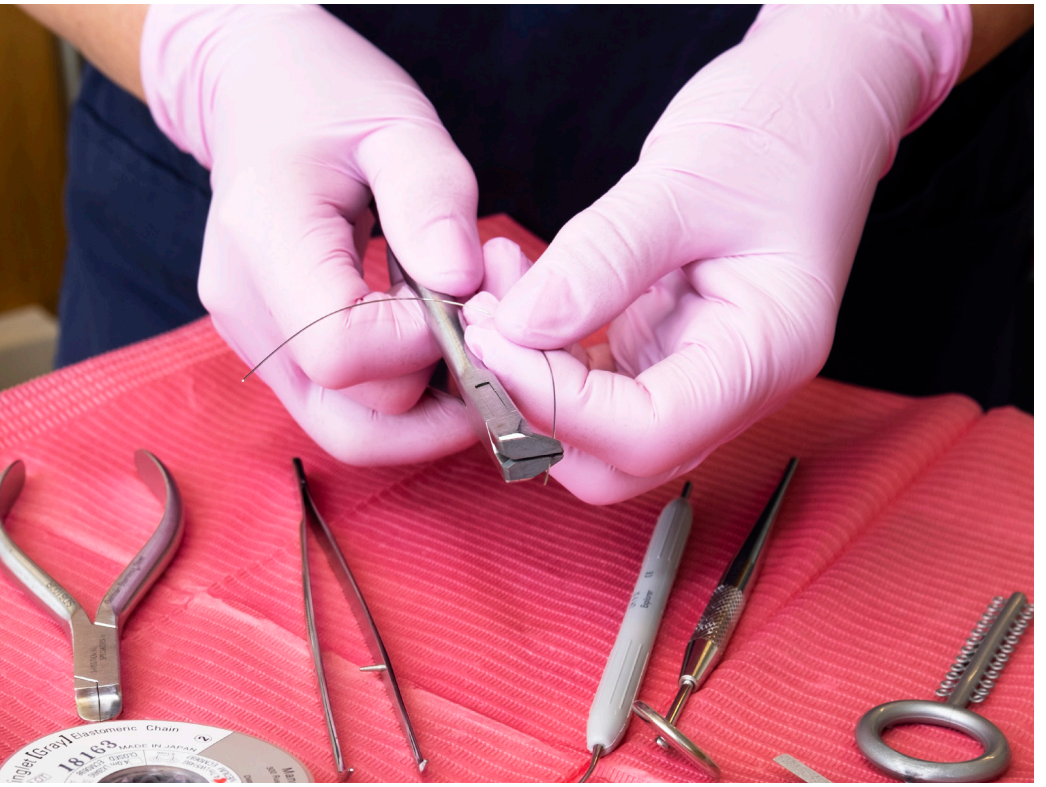

Det var nok mer tilfeldigheter enn forsynet som i sin tid for snart 20 år siden brakte Anniken Thomsen Tvervåg fra studier i sosialantropologi og litteraturvitenskap til yrket innen tannhelse. Foto: Ned Alley

Etter 17 år på kjeveortopedklinikk har Anniken Thomsen Tvervåg god oversikt over både utstyr og metoder. Kombinasjonen av praktisk problemløsing og smidig menneskebehandling gir den dynamiske trondheimsdamen arbeidsglede i hverdagen.
Foto: Ned Alley

Rigmor Schøne ved Odontologisk fakultet er den første i tannhelsesektoren med tittel sterilforsyningstekniker. Foto: Aslaug Olette Klausen

Omsorg for instrumenter er omsorg for pasienten

Tannhelsetjenesten har fått en ny profesjon: sterilforsyningstekniker. Men hva gjør egentlig en sterilforsyningstekniker, og hvorfor trengs dette arbeidet?

Av: Aslaug Olette Klausen

Sterilforsyningstekniker har vært en kjent profesjon på sterilavdelinger på sykehusene de siste fem årene. I fjor høst fikk også Det odontologiske fakultet sin første sterilforsyningstekniker. Rigmor Schøne er den første med denne tittelen i tannhelseverden.

Viktig ledd

Schøne er ansatt på avdeling for sterilforsyning ved Institutt for klinisk odontologi ved Universitet i Oslo (UiO). Utdanningen er et toårig deltidsstudium ved Fagskolen i Oslo.

Men hva gjør egentlig en sterilforsyningstekniker? Og hvordan skiller dette arbeidet seg fra det øvrige arbeidet i tannhelsetjenesten?
– Arbeidsoppgavene er et viktig ledd i infeksjonsforebyggende arbeid og ivaretakelse av pasientsikkerheten. Vi sørger

for at flergangsinstrumenter rengjøres, desinfiseres, emballeres og steriliseres etter gjeldende krav og retningslinjer, forklarer Schøne.

I praksis vil dette si at sterilsentralen mottar kontaminerte gjenbruksinstrumenter og utstyr, til rengjøring, desinfeksjon og sterilisering. Dette arbeidet utføres etter strenge kontrollrutiner. Sterilisering foregår i en autoklave, en maskin der utstyret steriliseres med mettet vanndamp ved overtrykk. Alt av instrumenter og utstyr skal være rengjort og dekontaminert før sterilisering. Urene instrumenter skal ikke inn i autoklaven.

Forebyggende smittevern

Sterilsentralen leverer ifølge Tannlegetidende i snitt rundt 1200 sveisede poser til klinikkene per dag, med ett eller flere instrumenter pr. pose. I tillegg pakkes cirka tolv kirurgiske brett. Arbeidet som utføres på sterilsentralen er, ifølge fakultetets egne hjemmesider, en forutsetning for all klinisk behandling.

– Hvorfor er det behov for denne spesialiserte stillingen for å utføre dette?
– Vi som jobber med sterilforsyning og reprosessering av medisinske instrumenter til flergangsbruk, tar høyde for at alt kontaminert utstyr behandles som mulig smitte, sier Schøne.

Hun understreker at dette selvfølgelig er viktig i forbindelse med sykdommer som covid-19, men det handler også om kontinuerlig forebygging av infeksjoner.
– Det er ønskelig å holde antibiotikabruken nede, og da er det viktig med prosedyrer og rutiner som sikrer sterilt utstyr ut til både behandler og pasient. Det å ha kunnskapen om hvordan smitteveier brytes og smittespredning hindres, er essensielt. Vi pleier å si at omsorg for instrumentene er omsorg for pasienten, forklarer sterilforsyningsteknikeren.

Eget fag

Schøne forklarer at sterilforsyning er et eget fag, og at en sterilforsyningstekniker gjennom sin utdanning har fått økt kompetanse og en dypere forståelse for faget.

> *Arbeidsoppgavene er et viktig ledd i infeksjonsforebyggende arbeid og ivaretakelse av pasientsikkerheten.*
>
> **Rigmor Schøne**

Det handler om å forstå prosedyrer, kjenne til lovverket og eventuelle konsekvenser dersom gjeldende retningslinjer ikke følges.

En sterilforsyningstekniker skal også ha inngående og oppdatert kunnskap om maskinene som brukes.
– I motsetning til de to andre fakultetene i Norge har vi valgt å ha en egen sentral avdeling for sterilforsyning. Alt sterilforsyningsarbeid gjøres altså samlet på én plass. På denne måten sikrer vi at alt utstyr går gjennom de samme prosedyrene. De kliniske avdelingene leverer alt av kontaminerte instrumenter og utstyr til oss to ganger om dagen, forklarer Schøne.

Fra frisør til sterilforsyning

Schønes vei inn til sterilforsyningstekniker kom etter en omskolering fra frisøryrket. Etter å ha vært ufaglært ansatt ved sterilavdelingen ønsket hun å få mer kompetanse innenfor sterilforsyningsfaget. Hun fikk positivt svar fra sin leder om å starte på utdanningen, med oppstart høsten 2017. Utdanning har gitt Rigmor en lønnskompanasjon.

Opplysningsarbeid innen sterilforsyning og smittevern er noe hun brenner for. Hun brukes til undervisning internt og eksternt for på denne måten å bidra til å øke bevisstheten og kunnskapen rundt sterilforsyningsarbeidet.
– Det er en fordel å ha sterilforsyningsteknikere på sterilsentraler både på sykehus og i tannhelsevesen da disse bidrar med spesialkompetanse. Det vil også kunne være fordel å lære noe mer om hvordan man ter seg på urene rom eller med kontaminerte instrumenter for de fleste med pasientkontakt, sier Rigmor Schøne.

Sterilsentralen mottar kontaminerte gjenbruksinstrumenter og utstyr, til rengjøring, desinfeksjon og sterilisering. Sterilforsyningstekniker Rigmor Schøne forteller at dette arbeidet utføres etter strenge kontrollrutiner. Foto: Aslaug Olette Klausen

Tar alle forholdsregler for å hindre smitte

Eikås Tannlegesenter tar alle forholdsregler for å hindre koronasmitte, og ansatte sier de føler seg trygge. Likevel er leder i Tannhelsesekretærenes Forbund, Anne-Gro Årmo, generelt bekymret for helsen til tannhelsesekretærene.

Av: Jørn-Arne Tomasgard

Tannhelsesekretær og klinikksjef hos Eikås Tannlegesenter, Birgit Solbjør, forteller at hun selv er i risikogruppa for koronasmitte som nyretransplantert.

– Men jeg er ikke bekymret eller redd. Jeg føler vi har gode smitteverntiltak som både tannleger, tannhelsesekretærer og pasienter følger opp. Jeg tror heller ikke det er mye smitte i samfunnet her, og jeg tviler på at vi har hatt smitte hos oss, sier hun.

Tannlege Jon-Reidar Eikås med utstyret han har brukt i kontakt med pasientene. Han sier han føler seg trygg på smitteverntiltakene, og han er ikke redd for egen helse.

Foto: Jørn-Arne Tomasgard

Senteret holder til på Nordfjordeid med ti ansatte fordelt på tannleger, tannhelsesekretærer, tannpleier, en bioingeniør og en sykepleier. De driver også det litt mindre Måløy Tannhelsesenter i nabobyen.

Stad kommune der Eikås Tannlegesenter holder til, er en av omkring 90 norske kommuner som ikke har hatt registrerte smittetilfeller av korona. Men senteret har også pasienter fra omkringliggende kommuner der det er registrert smitte.

Erfaring med smittevern

Solbjør føler seg mer bekymret når hun går på butikken enn når hun går på jobb.

– Her på tannlegesenteret har vi allerede gode smittevernrutiner på plass fra tidligere, da vi kan risikere eksponering mot andre typer sykdommer. Vi vet jo aldri om pasienter har for eksempel hepatitt

Tannlege Jon-Reidar Eikås og tannhelsesekretærene Birgit Solbjør (t.v.) og Ingrid Tangenes Os har hatt mye arbeid med å etablere og følge opp smitteverntiltak i forbindelse med faren for koronasmitte. Eikås Tannlegesenter var tilbake i cirka 80 prosent av normal drift da vi var der i slutten av mai. Foto: Jørn-Arne Tomasgard

eller hiv som de ikke opplyser om, så rutinene er generelt gode. Med tiltakene vi har iverksatt i forbindelse med korona, er smitterisikoen redusert ytterligere. Så jeg går på jobb og føler meg trygg, sier Solbjør.

Hun understreker samtidig viktigheten av å ikke la smitteverntiltakene glippe.
– Vi må holde smitteverntiltakene oppe. Når samfunnet nå gradvis begynner å komme tilbake til normalen, kan vi oppleve at smitterisikoen øker. Da må vi passe på, sier tannhelsesekretæren.

Forbundslederen er bekymret

Anne-Gro Årmo, forbundsleder i Tannhelsesekretærenes Forbund i Parat, er på generelt grunnlag bekymret for helsen til tannhelsesekretærene. Yrkesgruppa risikerer direkte kontakt med smitte gjennom jobb, for her er det ikke mulighet til hjemmekontor eller videokonferanseverktøy for å utføre arbeidsoppgavene.

Pasienten må behandles gjennom nærkontakt i munnen, som er et sentralt punkt for smittespredning i menneskekroppen.
– Det er gjort mye godt smittevernarbeid landet rundt, men mange sliter med å få tak i smittevernutstyr fordi det rett og slett ikke er å oppdrive. Og er først pasienten på plass i stolen, er det vanskelig å stoppe en behandling selv om det er mangel på smittevernutstyr. Tannlegene opplever svikt i omsetningen som følge av restriksjoner knyttet til korona, og man ønsker å ta imot flere pasienter enn det tannhelsesekretærene opplever som akseptabelt for å greie å opprettholde myndighetenes anbefalte smittestandard. Tilbakemeldingen er at det kan gå noe fort i svingene, sier Årmo.

Oppfordrer til dialog

Årmos bekymring for tannhelsesekretærene har rot i mangel på smittevernutstyr.
– Jeg er redd for at mange er i en presset situasjon som kan gå ut over helsen deres. Det kan være at bemanningen ikke er slik den normalt er, og at tannhelsesekretæren må veksle mellom pasientrelaterte arbeidsoppgaver og administrative oppgaver, uten å rekke å omstille seg med smittevernutstyr, påpeker hun.

– Hva råder du tannhelsesekretærene til å gjøre om de føler seg ukomfortable med situasjonen?
– Først og fremst er det avgjørende med god kommunikasjon på arbeidsplassen. Man må snakke med tannlegen eller arbeidsgiver om smitteverntiltakene og ha en god dialog for hvordan de skal gjennomføres. Det er i alles interesse at dette er på plass, sier Årmo.

Kamp om utstyr

Eikås Tannlegesenter forholder seg til smittevernveilederen til Folkehelseinstituttet. Tannlege og eier Jon-Reidar Eikås sier han også har hatt dialog med kommuneoverlege Thomas Vingen

– Jeg er mer bekymret når jeg er i butikken enn her på jobben, sier Birgit Solbjør, tannhelsesekretær og klinikksjef. Foto: Jørn-Arne Tomasgard

Vedeld som har ansvar for smittevern i kommunen.
– Jeg føler vi har håndtert dette greit. Klinikken har vært så godt som helt stengt siden rett etter 12. mars, da stengingen av landet slo inn. Rundt 22. april begynte vi å åpne forsiktig opp igjen, men fortsatt er vi ikke tilbake på full kapasitet. Det er et stykke til det trykket vi hadde. Vi er kanskje på 80 prosent nå. Vi kan blant annet ikke ha fire–fem pasienter på venterommet samtidig, på grunn av krav til avstand, forklarer Eikås.

Han bekrefter problemet med tilgang til smittevernutstyr.
– Det har vært en kamp å få tak i rett utstyr, men vi fikk til slutt tak i utstyr gjennom depot. Vi hadde et bra lager av smittevernutstyr fra tidligere siden vi driver en del med kirurgi, men klart at denne nye situasjonen kom brått på. Samtidig har prisene på smittevern-utstyr gått rett til værs, sier Eikås.

Visir, munnbind, hette og beskyttelses-frakk er blant utstyret klinikken har tatt i bruk.
– Utstyret må skiftes for hver pasient. Vi gjennomfører omfattende desinfisering, utover det vi allerede hadde som rutine. Klart at det går med mye ekstra tid. Et tiltak er også at pasientene skyller med hydrogenperoksid, forklarer tannlegen.

Har tatt sin del av «dugnaden»
Selv om Eikås sier tannlegesenteret har opplevd en dramatisk omsetningssvikt i tiden med nedstenging, mener han det var riktig med tiltak.
– Det var riktig å stenge en periode slik at vi fikk kjøpt oss tid og tilpasset oss situasjonen. Nå ser vi at det ikke er mye smitte i samfunnet rundt oss, og da er det riktig å åpne opp igjen med de tiltakene vi har satt i verk. Med de smitteverntiltakene vi har, er jeg ikke redd for å bli smittet selv, sier Eikås.

Han er likevel kritisk til at tannhelse-klinikker har måtte ta en så stor del av den økonomiske belastningen.
– Vi har jo ikke kunnet stenge helt, da det er krav om at vi må ta akutte tilfeller. Vi hadde en omsetningssvikt på bortimot 800 000 kroner i mars og fikk 68 000 kroner i kompensasjon fra staten for tapte inntekter. Klinikken i Måløy fikk 14 000 kroner. Det er tøft når vi må ta en så stor støyt av det som omtales som en dugnad, sier Eikås. ■

FHIs mal for smitteverntiltak

Folkehelseinstituttet (FHI) har laget en mal som bransjer kan bruke for å utarbeide egne smittevernveiledere tilpasset sin aktivitet. Her er et utdrag:

- Syke personer skal holde seg hjemme. God hånd- og hostehygiene og forsterket renhold. Holde minst en meters avstand og redusert kontakt mellom personer.
- Covid-19 smitter hovedsakelig via dråpe- og kontaktsmitte. Viruset spres i størst grad ved hosting og nysing, og mindre ved normal tale/snakking. Det er per i dag ikke grunnlag for generell bruk av munnbind hos friske personer.
- Tjenesten er selv ansvarlig for at drift skjer i samsvar med gjeldende lover og regelverk. Ledelsen er ansvarlig for å sikre en forsvarlig drift som tar hensyn til smittevern, og plassere ansvar for ulike oppgaver i forbindelse med smittevernrådene.
- Ledelsen må sørge for nødvendig opplæring og informasjon til ansatte og brukere. Planer for smittevern må tilpasses lokale forhold. Pandemien kan bli langvarig, og det vil være behov for å opprettholde ulike tjenester og funksjoner i samfunnet samtidig med at smittevernhensyn tas. Personer som kan være fysisk til stede er: Personer som ikke har symptomer på sykdom. Ansatte, brukere og andre som har gjennomgått luftveisinfeksjon, så lenge de har vært symptomfrie i minst ett døgn.
- Tjenesten bør tilrettelegge for god håndhygiene. Unngå for stor personbelastning i ventearealene. Nær ansikt-til-ansikt-kontakt bør unngås.

Dukken Gustav ble god å ha da tannhelsekretærelevene på Hersleb videregående i Oslo skulle holde praksisundervisningen ved like under koronakrisen. F.v.: Yllka Rexhepi, Albina Hakiti og Samaya Aziz. Foto: Gorm K. Gaare

Praksisplassene forsvant med korona

Da Norge ble stengt grunnet koronapandemien, fikk dette store konsekvenser for drøyt hundre elever i avgangsklassene ved elleve videregående skoler rundt om i landet. Elevene var inne i sitt praksisår i tannhelsefaget, og det er uvisst om de vil fullføre læreplanen. Fagmiljøet reagerer.

Av: Sverre Vidar Bjørnholt

På landsbasis er det mellom 100 og 120 elever på VG3 helsefag som har valgt å spesialisere seg mot tannhelsesekretærfaget. Ifølge læreplanen i det treårige skoleløpet skal elevene det siste året ha praksis i forbindelse med yrkesutdanningen sin. Normalt har de én til to dager i uken i den offentlige helsetjenesten eller ved privatklinikker.

Bekymringsmelding

Leder i Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Anne-Gro Årmo, forteller at YS har sendt en bekymringsmelding til kunnskapsminister Guri Melby uten at det har resultert i respons fra departementet.

– Der sier de at de er klare over problemet, men har ikke antydet noen

løsning, sier leder i Tannhelsesekretærenes Forbund, Anne-Gro Årmo.

I og med at landet ble stengt og skolene lukket i tolv uker, har det ikke vært mulig å følge læreplanen på en tilfredsstillende måte. Elevene har hatt hjemmeskole. Nå er de tilbake på skolen, men uten praksismuligheter.
– Det er av praktiske årsaker ikke mulig å gjenoppta praksistilbudet. Tannlegekontorene er for små til å også ha elever. Smittevernreglene legger hindre i veien. Elevene vil gå ut med standpunktkarakterer og få autorisasjon, men får ikke muligheten til å gjennomføre praksis og den påfølgende praktiskteoretiske eksamenen, sier Årmo.

I bekymringsbrevet til departementet har YS foreslått å utsette avslutningen av praksisen til høsten for så å gjennomføre avsluttende eksamen.
– Slik situasjonen er i øyeblikket, resulterer dette i at elevene vil miste noen fagområder som ligger i praksisplassen. Når elevene skal ut i arbeidslivet, vil det altså være mangler ettersom de står uten en fullført praksis og en praktiskteoretisk eksamen. Uten en fornuftig løsning på lærebehovet må elevene få ekstraopplæring på arbeidsplassen gjennom «learning by doing»-prinsippet der, sier forbundsleder Anne-Gro Årmo.

Et stort sjokk

På Hersleb videregående skole i Oslo går 15 elever inn i de siste ukene på skolebenken. Men de fikk seg et stort sjokk da statsminister Erna Solberg torsdag 12. mars satte kroken på døra for samfunnet, Hersleb skole inkludert. Praksisplassene ute på private og offentlige tannlegekontor gikk fløyten, og elevene ble kommandert til hjemmeundervisning på ubestemt tid.
– Så klart ble jeg bekymret. Ingen visste noe. Heller ikke lærerne. Jeg fryktet for at dette skoleåret hadde vært forgjeves. Jeg ble stresset, usikker og var redd for hva som skulle skje videre, sier Samaya Aziz (18).

> *Uten en fornuftig løsning på lærebehovet må elevene få ekstraopplæring på arbeidpslassen.*
>
> **Anne-Gro Årmo**

Albina Hakiti (19) reiste 7. mars til Alicante i Spania på utveksling sammen med to medelever og to lærere. De hadde gjort grundige hygieneforberedelser ettersom korona-situasjonen til en viss grad hadde fått oppmerksomhet, men ikke nok til at noen advarte dem mot å reise.

De var ute i praksis, men etter seks dager hadde situasjonen endret seg dramatisk.
– For oss var ble det viktigst å komme seg hjem igjen. Det var min bekymring. 16. mars var vi i Oslo igjen. Da var skolen stengt, og jeg måtte rett i karantene, forteller Hakiti.

Yllka Rexhepi (18) forteller at situasjonen i begynnelsen skapte stor usikkerhet.
– Jeg fryktet at jeg måtte ta undervisningsåret på nytt, men etter hvert fikk jeg en bedre følelse. Hjemmeundervisningen gikk greit, og jeg trivdes med den. Innleveringene var greie, og vi hadde god kommunikasjon elevene imellom og med

Skolen gjenåpnet den 27. mai, noe som gjorde sitt til at elevene fikk gjennomført en praktiskteoretisk prøve som var nær en normal eksamen. Elevene synes likevel det er leit å måtte nøye seg med kun standpunktkarakter på vitnemålet. Foto: Gorm K. Gaare

Lærerteamet på Hersleb skoles tannsekretærlinje, Nadia Bendriss, Fatma Deler-Gence og Else-Kristin Andersson, fikk en brå utfordring da statsminister Erna Solberg stengte skoleundervisningen og sendte elever og lærere hjem. Foto: Gorm K. Gaare

lærerne. Det viste seg også at de praktiske oppgavene med litt kreativitet lot seg gjennomføre hjemmefra, sier Rexhepi.

Gunnar reddet praksisen

Da elevene kom tilbake til Hersleb i slutten av april, hadde de heldigvis Gunnar, en dukke som er god erstatning for en levende pasient. Han sitter trygt plassert i tannlegestolen i det velutstyrte tannlegekontoret der elevene praktiserer det de lærer.

For kort tid siden fikk elevene beskjed om at det ikke blir noen praktiskteoretisk eksamen, og at de må nøye seg med standpunktkarakterer på vitnemålet. De synes det er leit, men innser at det er slik det må bli. Nå gleder de seg storveis til å være ferdigutdannet. Fem av de femten elevene har fått jobb, noen er i gang med søkeprosessen, og andre vurderer mer utdanning gjennom påbygning.

I tillegg til videregåendeelevene har Hersleb også en voksenopplæringsklasse med 15 elever. De mistet bare én dag med arbeidspraksis, men heller ikke de får noen praktiskteoretisk eksamen.

Hadde flaks

Lærerne ved tannhelseutdanningen på Hersleb, Else-Kristin Andersson, Nadia Bendriss og Fatmat Deler-Gence, fikk en bratt lærekurve da skolen ble stengt på dagen og elevene satt i hjemmeskolen.
– Vi hadde flaks med at vi hadde skjøvet fram praksisperioden noe, slik at det til syvende og sist ikke ble så mange praksisdager som falt bort. Dessuten hjelper det at en rekke av elevene har deltidsjobb på enten private eller offentlige klinikker, sier Bendriss.

Andersson og Deler-Gence understreker at hjemmeundervisning på Teams fungerte meget bra. Samspillet elevene imellom og mellom elevene og lærerne gjorde at de aller fleste trivdes med undervisningsformen.
– Dessuten utviste elevene stor kreativitet, og selv praktiske prøver ble løst på en utmerket måte, sier Deler-Gence.

Lærerne trekker fram viktigheten av at regjeringen åpnet for skoleundervisning 27. april. Det gjorde sitt til at elevene fikk gjennomført en praktiskteoretisk prøve som var nær en normal eksamen, det eneste som manglet, var en sensor.
– Jeg er overhodet ikke bekymret for å slippe disse elevene ut i arbeidslivet. Jeg hadde aldri skrevet under et kompetansebevis hvis jeg hadde tvilt på elevenes faglige nivå. Alle har vært ute i tilstrekkelig praksis til å gjøre en skikkelig jobb. Dessuten så er det jo slik at når man først er ute i arbeidslivet, så må den enkelte holde seg oppdatert fordi faget jo hele tiden er i utvikling, sier Andersson. ■

Håper på løsning for luftfarten

Parat jobber intenst med å bidra til løsninger for en kriserammet flybransje. Parat-leder Unn Kristin Olsen og Pilotforbundets nestleder Trond Solberg møtte i mai sentrale samferdselspolitikere på Stortinget.

Av: Vetle Daler

F.v: Bård Hoksrud, Unn Kristin Olsen, Morten Stordalen og Trond Solberg. Foto: Vetle Daler.

Luftfarten er i krise, og Parat er i dialog med både regjeringen og opposisjonen for å finne løsninger som kan bidra til å redde de norske flyselskapene. Blant Parats krav er at permitteringsreglene blir endret, slik at man kan være permittert i 52 uker.
– Dette har vært gjort tidligere, med suksess, under finanskrisen. Vi mener dette må gjøres igjen, for å hjelpe ansatte som nå er permittert, både i luftfarten og i næringslivet for øvrig, sier Unn Kristin Olsen.

Sammen med Pilotforbundets nestleder Trond Solberg møtte Olsen i mai Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter Morten Stordalen og Bård Hoksrud, som er nestleder i transportkomiteen på Stortinget. På møtet fikk Olsen og Solberg positive tilbakemeldinger fra stortingsrepresentantene.
– Vi er fornøyde med møtet, hvor vi blant annet også tok opp nødvendigheten av en krisepakke nummer to til luftfarten. Flyselskapene trenger nå umiddelbart tilførsel av likviditet, altså penger, og ikke ytterligere lånegarantier eller avgiftslette. Vi møter forståelse blant politikere vi snakker med om dette, sier Olsen.

Hun understreker viktigheten av at Parat har dialog med både regjering og opposisjon i denne saken.
– Å finne gode løsninger for flybransjen er viktig både for samfunnet, for selskapene og ikke minst for de ansatte, hvorav mange er våre medlemmer, sier Parat-lederen.

Styrker håndhevelse av regler om innleie

Stortinget vil gi Arbeidstilsynet mulighet til å gi pålegg når det er brudd på vilkårene for innleie fra bemanningsforetak, og når ikke kravet til likebehandling av innleide arbeidstakere er oppfylt.

Av: Lill Jacqueline Fischer

Parat-leder Unn Kristin Olsen. Foto: Vetle Daler

Brudd på innleie- og likebehandlingsreglene er ikke bare uheldig for den enkelte arbeidstaker, men kan også få samfunnsmessige konsekvenser og påvirke konkurranseforholdene for seriøse virksomheter som følger loven.

Blant innleide arbeidstakere er det mange med fremmedspråklig bakgrunn, og få er organiserte. Frykt for å skape konflikt og gå glipp av framtidige oppdrag kan også være årsak til at svært få påberoper seg brudd i innleiebestemmelsene.

Parat-leder Unn Kristin Olsen mener et to-sporet system hvor Arbeidstilsynet, Petroleumstilsynet og Luftfartstilsynet kan gi pålegg og reaksjoner er et skritt i riktig retning.
– Men det vil fortsatt være vanskelig for den enkelte innleide å ta opp saken sin i frykt for å miste nåværende og framtidige engasjement. Seriøse virksomheter som følger loven skal ikke kunne utkonkurreres av virksomheter som ikke følger reglene om innleie- og likebehandling. Konkurranse mellom virksomheter skal ikke skje på bekostning av ansattes lønns- og arbeidsvilkår, sier Olsen.

69 prosent flere dagpenge-søkere i Storbritannia

Koronaviruset har rammet det britiske arbeidsmarkedet hardt. Antall arbeidsledige som søkte om dagpenger, økte med 856 000 til 2,1 millioner ved slutten av april. Økningen er på hele 69 prosent i tall fra statistikkbyrået ONS, for den første hele måneden etter at det ble innført strenge smitteverntiltak. – Selv om kvartalstallene bare viser de første ukene med restriksjoner, ser vi at covid-19 påvirker arbeidsmarkedet kraftig, sier Jonathan Althow i ONS. *@NTB*

Første tegn til økonomisk håp i EU

Forventningene til økonomien og sysselsettingen i EU viser et første tegn på bedring i mai etter en kraftig nedtur de foregående månedene. Indikatoren ESI, som måler tiltroen til økonomien, gikk opp 2,9 poeng til 66,7 i EU i mai. Det er fortsatt langt under nivået før koronakrisen rammet for alvor. I februar var indeksen på 103. Ifølge EUs økonomidirektorat gjenspeiler det en oppgang for industrien og forbrukerne som tar igjen en femdel av nedturen fra de to foregående månedene. *@NTB*

En av seks unge har mistet jobben

Koronapandemien har ført til en kraftig økning i arbeidsledigheten verden over. Ifølge FN har en av seks unge under 29 år mistet jobben. I en ny rapport fra Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) går det fram at de unge er hardere rammet enn andre, og at pandemien kan påvirke arbeids- og karrieremulighetene i mange år framover. – Jeg tror ikke det er en overdrivelse å snakke om faren ved en nedstengingsgenerasjon, sier ILO-sjef Guy Rider. *@NTB*

41 millioner amerikanere arbeidsledige

2,1 millioner amerikanere meldte seg arbeidsledige den siste uken i mai, viser tall fra arbeidsdepartementet i Washington. Hele 41 millioner amerikanere er nå registrert som ledige, det høyeste antallet siden den store depresjonen på 1930-tallet. Den offisielle ledigheten nådde opp mot 20 prosent i slutten av mai. *@NTB*

Menneskelig utvikling presset av pandemien

Den menneskelige utviklingen vil i år bli rammet av tilbakegang for første gang på 30 år som følge av koronapandemien, varsler FNs utviklingsprogram (UNDP). Målet på menneskelig utvikling er basert på en kombinasjon av data om barns skolegang, helsetilbud og levestandard i verdens land. UNDP skriver at folks inntekt i snitt er ventet å falle med fire prosent i år. Samtidig får 60 prosent av barneskoleelever ingen utdanning, et nivå som er så høyt at man må tilbake til 1980-tallet for å se maken. Årsaken er at skoler har stengt for å hindre virussmitte, samtidig som mange barn ikke har tilgang til nettundervisning. *@NTB*

Ifølge Parats forhandlingssjef Turid Svendsen har de økonomiske forutsetningene for oppgjøret endret seg dramatisk, og den økonomiske veksten vil være mager.

Oppgjør med søkelyset på arbeid

Det går mot et magert lønnsoppgjør for de aller fleste, der hovedmålet blir å sikre jobber. Døren står likevel litt på gløtt for sykepleierne.

Av: Tellef Øgrim

I Statsbudsjettet for 2020, vedtatt av Stortinget i desember 2019, ble det regnet med en samlet lønnsvekst på 3,6 prosent. Fellesforbundets anslag var 4 prosent. I revidert statsbudsjett er lønnsveksten nedjustert til 1,5 prosent, og anslaget for vekst i sysselsettingen ble redusert fra 1,0 i statsbudsjettet til minus 1,0 i revidert budsjett.

Norges Banks beskrivelse av norsk økonomi våren 2020 viser kraftig nedgang i aktivitet, høy ledighet, markant fall i oljeprisen og sterk svekkelse av kronen. Sentralbankens anslag over utviklingen i bruttonasjonalproduktet i 2020 innebærer en nedgang på fem prosent. Når det på bakgrunn av dette skal gjennomføres et hovedoppgjør mellom partene i arbeidslivet rett over sommeren, er det lett å skjønne at klimaet for ambisiøse lønnskrav mildt sagt er dårlig.

Krevende

Parats forhandlingssjef, Turid Svendsen, beskriver situasjonen som «svært krevende».
– En stor del av våre medlemmer er permitterte, og det vil mange også være over sommeren når oppgjørene starter, påpeker hun.

Svendsen mener de økonomiske forutsetningene for oppgjøret har endret seg dramatisk.
– Utsiktene til økonomisk vekst er usikre, men vil være betydelig lavere enn det som var prognosene før vi startet å forhandle i mars, forteller hun.

Forhandlingene ble avbrutt av myndighetenes stengning av Norge, rett etter de var satt i gang. Grunnlaget for oppgjøret kommer når det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) legger fram sin reviderte rapport den 19. juni. TBUs rapporter før hvert lønnsoppgjør gir oversikt over lønns- og inntektsutviklingen, prisutviklingen inkludert en prisprognose for inneværende år samt utviklingen i konkurranseevnen.

Vanligvis kommer TBU med en rapport i juni som oppsummerer lønnsoppgjøret, etter å ha først laget to rapporter før opp-

Parats forhandlingsleder Turid Svendsen tror at forhandlingene i Spekter-området kommer til å by på utfordringer når lønnsoppgjøret starter i august. For øvrig blir det viktigste ifølge Svendsen å sikre jobber. Foto: Ned Alley

gjøret. På grunn av koronaepidemien ble oppgjøret i år utsatt til august. Av samme grunn ble den endelige rapporten som legges fram rett før lønnsoppgjøret, og som legger det faglige grunnlaget for krav og forhandlinger, utsatt til 19. juni.

Jobber i sentrum

Svendsen sier at det viktigste for Parats i årets oppgjør blir å berge arbeidsplasser, på både kort og lang sikt. Her er hun på linje med DNBs sjeføkonom Kjersti Haugland, som sier hun regner med at partene vil «sikte seg inn mot å bevare flest mulig jobber».

Dette betyr at det er utsikter til et særdeles magert lønnsoppgjør i år, og det er ventet

DNBs sjefsøkonom Kjersti Haugland regner med at partene i lønnsoppgjøret vil sikte seg inn mot å bevare flest mulig jobber. Foto: Stig B. Fiksdal

at de fleste bransjer må klare seg uten generelle tillegg. DNBs prognose for samlet lønnsvekst er på linje med regjeringens.

Svendsen mener samtidig at også dette lønnsoppgjøret «må se på de lange linjene».

– Det vil si at arbeidstakerne skal ha sin del av verdiskapningen i samfunnet. Uten lønnsvekst vil det bli enda vanskeligere å få til bedring i mange næringer, og det vil ikke minst bety mindre penger til å betale løpende utgifter for våre medlemmer, sier hun.

Med andre ord vil dette spennet mellom usikkerheten og ansvaret for å bidra til helheten prege dette lønnsoppgjøret.

Sykehussektoren har hatt store utfordringer, og mange har gjort – og gjør – en formidabel innsats under høyt arbeidspress og stor risiko. Mange av disse forventer en uttelling for dette i lønnsoppgjøret.

Turid Svendsen, forhandlingssjef i Parat

Sykepleierne ligger an til å bli vinnerne i årets lønnsoppgjør, som for de fleste vil bli magert lønnsmessig.

– Oppgjøret byr også på noen praktiske utfordringer som følge av pandemien. Det gjelder blant annet reisebegrensninger, hvor mange som kan møtes, økte kostnader for å fly inn deltakere, smittevern under forhandlingene og mulig smittefare for dem som deltar i forhandlingene, og lignende, legger Svendsen til.

Statlig økt arbeidspress

Hun peker på at utfordringene i statlig sektor er helt annerledes enn i privat sektor.
– Statlige ansatte kan ikke permitteres. Alle er i jobb, og mange grupper innenfor statlig sektor har fått betydelig økt arbeidspress, som for eksempel ansatte i NAV, Politiet og toll. Resultatet fra frontfaget vil likevel være et viktig premiss for oppgjøret i statlig sektor, forklarer Svendsen.

Konkurranseutsatt industri, det såkalte frontfaget, forhandler først. Hensikten er at oppgjøret ikke skal ende med en lønnsvekst som svekker konkurransesituasjonen for eksportindustrien.

I vår har diskusjonen særlig gått om sykepleierne bør skilles ut som en gruppe som fortjener særskilt behandling i oppgjøret.
– Sykehussektoren har hatt store utfordringer, og mange har gjort – og gjør – en formidabel innsats under høyt arbeidspress og stor risiko. Mange av disse forventer en uttelling for dette i lønnsoppgjøret. Sykepleierne har allerede nevnt at de ikke utelukker bruk av streikevåpenet i årets oppgjør. Oppgjøret i Spekter-området kan derfor by på utfordringer, sier Svendsen.

Hovedoppgjøret er truet

I utgangspunktet skal alt innhold i alle tariffavtalene reforhandles ettersom årets oppgjør er et hovedoppgjør. Som følge av det samordnede oppgjøret i privat sektor i 2018 er det fire år siden siste hovedoppgjør. Koronasituasjonen vil imidlertid gjøre det vanskeligere få til like omfattende endringer som man hadde ønsket.

Ifølge Svendsen kan dessuten hver avtaleforhandling få kortere tid på seg i år som en følge av den ekstraordinære situasjonen. Dette henger sammen med utsettelsen av hele oppgjøret til høsten. Det fører nemlig til at det blir mindre tid til både sentrale og lokale forhandlinger.
– Hvordan det blir i praksis, kan man ikke si noe om før vi har gjennomført forhandlingene på frontfaget. For våre medlemmer i statlig sektor tyder mye på at det som følge av tidspress ikke vil bli avsatt midler til lokale forhandlinger i høst, sier hun.

Forslag om utsettelse

I mai forslo administrerende direktør Stein Lier-Hansen i Norsk Industri, NHOs største landsforening, å utsette oppgjøret til 2021 dersom koronakrisen skulle fortsette. Siden har situasjonen bedret seg, og deler av næringslivet er i ferd med å åpnes.

Parats forhandlingsleder tror ikke det blir noen utsettelse til 2021, eller prolongering som det heter på fagspråket, i hvert fall ikke i privat sektor.
– Her har partene avtalt å gjennomføre et forbundsvist oppgjør med oppstart 3. august. Skulle smittesituasjonen forverre seg dramatisk i sommer eller like etter ferien, kan man måtte revurdere dette, sier Svendsen.

Hvorvidt det kan bli aktuelt å forhandle oppgjøret som et mellomoppgjør og ikke et hovedoppgjør, og så flytte hovedoppgjøret til neste år, er det ifølge forhandlingslederen for tidlig å si noe om.

Parat Ung ser fram til å igjen kunne samles og setter snart i gang med aktiviteter igjen. Foto: Morten Seglem

Parat Ungs planer for 2020

Våren ble ikke som planlagt for noen av oss, og Parat Ungs planer er intet unntak. Det har vært en surrealistisk tid, men vi unge i arbeidslivet trenger et nettverk mer enn noensinne og setter snart i gang med aktiviteter igjen.

Vi i Parat Ung ser positivt framover og gleder oss til å treffe dere alle igjen på aktiviteter videre gjennom året.

Ung-samling i oktober

I disse dager planlegges årets Ung-samling for fullt. Turen går denne gangen til vakre Bodø fra torsdag 15. til lørdag 17. oktober, så hold av datoen og meld deg på så fort invitasjonene sendes ut. Vi planlegger gode foredrag, spennende aktiviteter og lærerike dager sammen. På siste dagen holdes Ungs årsmøte med suppleringsvalg til styret. Ta gjerne kontakt med vår valgkomité om du har tips til kandidater for styret.

Vi satser på unge tillitsvalgte

31. juli–2. august arrangeres tillitsvalgtsamling på Sundvollen Hotel. Målgruppen for samlingen er unge som er tillitsvalgte eller ønsker å ta på seg tillitsverv. Samlingen har som mål å etablere et nettverk blant unge tillitsvalgte i Parat og skal være en arena hvor vi kan komme sammen for å gjøre hverandre bedre og utveksle erfaringer.

Gjennom programmet vil det være gjennomgang av verktøy som er tilgjengelig for tillitsvalgte, innføring i rollen som tillitsvalgt og presentasjon av sentrale kontaktpersoner i administrasjonen. Det er også satt av rikelig med tid for sosiale arrangement og en egen del for hvordan vi bygger klubber og ikke minst jobber for og med vekst.

Aktiviteter i regionene

Vi gleder oss til å sette i gang igjen med regionaktiviteter, og våre engasjerte regionteam starter høsten med en kickoff-samling 14.–16. august. Her skal teamene dele erfaringer, bli bedre kjent med organisasjonen og bli tryggere i verving, i tillegg til å planlegge regionaktiviteter framover. Ønsker du å være med på å arrangere aktiviteter og treff i din region, eller har du gode ideer til hva vi kan finne på? Ta kontakt med Robin Malm på robin.malm@live.se.

Digitale innspillsmøter

Det er viktig for oss å vite hva våre medlemmer mener og interesserer seg for, og hvilke utfordringer de har. På denne måten kan vi bidra til å endre arbeidslivet og Parat til å bli enda bedre! Vi holdt våre første digitale innspillsmøter 2. april og 20. mai, der det kom inn flere gode innspill som vi tok videre til ledelsen i Parat. Dette vil vi gjerne fortsette med og har bestemt oss for å holde slike møter hver tredje måned framover. Alle Ung-medlemmer er hjertelig velkommen til å delta eller sende inn sine innspill til oss.

Koronakrisen er ikke over på en stund, så alle aktivitetstilbud vi planlegger, er med forbehold om at vi kan overholde Folkehelseinstituttets gjeldende anbefalinger for smittevern. Hold deg gjerne oppdatert ved å følge siden vår på Facebook: facebook.com/YSParatUng

Undersøkelser viser at flere sliter med å skille arbeidstid fra fritid på hjemmekontor, og mange som bor alene, føler seg isolert.

Hjemmekontorets gråsone

Arbeid fra hjemmekontor ventes å øke i omfang etter overstått koronakrise. Ansatte fryktes å bli skviset i en gråsone mellom arbeidstid og fritid, men eksperter på området har forslag til løsninger.

Av: Hasse Farstad

Forskere mener at gode kunnskapsarbeidere er så etterspurte at de vil skifte jobb raskt dersom de føler seg utnyttet eller lite verdsatt. Sjefsforsker i Sintef, Nils Brede Moe, mener også at fagforbund, politikere og arbeidsgivere må bidra til å verne ansatte mot å bevege seg inn i gråsonen mellom arbeidstid og fritid.

– De som nå henter inn erfaringer, planlegger og forbereder seg på framtidens løsninger, er dem som kommer ut av dette som vinnere. De som kun forholder seg til løsning av dagens problemer, og som bare vil ut av disse fortest mulig, vil det gå verre med, sier Moe.

Moe har lenge arbeidet med å studere team som jobber smart hos bedrifter som Spotify, Ericsson, DNV GL, i tillegg til flere banker, konsulentbedrifter og offentlige virksomheter.

Ledelse på norsk

Parat-leder Unn Kristin Olsen venter at bruk av hjemmekontor vil øke etter koronapandemien. Organisasjonens hovedstyremøte i midten av mai hadde temaet på sin dagsorden. Økt utbredelse kommer blant annet av at mange arbeidsgivere har haste-investert i teknikk og løsninger og verktøy som gjør at deres ansatte kan jobbe effektivt også hjemmefra.

Når Parat ser framover, er det ifølge Olsen noen spørsmål som står sentralt. Hvordan sikrer man ansatte som jobber hjemme og hver for seg? Gjelder forsikringene til arbeidsgiver like godt? Hvordan oppdager man ensomhet og kollegial isolasjon eller utstøtelse, når man ikke er mange fysisk sammen? Vil hjemmekontor gjøre at det oppstår et aldersmessig klasseskille, mellom de yngre som problemfritt agerer i dette miljøet, og alle andre?

– Sakskomplekset passer som hånd i hanske med hva vi i Parat har som vår flaggsak i 2020, nemlig «Ledelse på norsk». Det vil bli interessant å se om den norske ledelsesfilosofien, altså den norske måten å lede på, med høy grad av selvstendighet, involvering og godt partssamarbeid, også funker optimalt når mange av de ansatte sitter én og én på hjemmekontor, sier Olsen.

Sintef-forsker Moe opplyser at store selskaper i USA i dag adopterer det norske systemet med høy grad av autonomi hos team og ansatte.

– De som nå henter inn erfaringer, planlegger og forbereder seg på framtidens løsninger, er dem som kommer ut av dette som vinnere, sier sjefforsker Nils Brede Moe i Sintef. Foto: Privat

– En fordel noen selskaper ser, er at hvis de ansatte kan jobbe fra hvor som helst, kan selskapet også få større tilgang på god arbeidskraft, fordi de kan hente den fra andre byer, sier han.

Må finne balansen

Olsen viser til at undersøkelser lenge har vist at hjemmekontor og store frihetsrammer kan føre til mindre fritid og mindre familietid, fordi den ansatte blir så engasjert i å forme og ha innflytelse på det jobbrelaterte.
– Jeg tror at økt bruk av hjemmekontor vil kunne innebære mer oppstykket fritid, men samtidig gir det mulighet til å tilpasse jobb-behov og private behov på en bedre måte, sier Parat-lederen.

Sintef-forsker Moe tror ikke at arbeidsgivere etter krisen vil utnytte den økte utbredelsen av hjemmekontor til å oppnå lengre arbeidstid for ansatte, og til løsning av arbeidsoppgaver på tidspunkter utenom normal arbeidstid.
– Kunnskapsarbeidere i Norge har hatt muligheter for slik jobbing lenge. Via mobil, PC, Mac og så videre er man tilgjengelig hele tiden. Fra arbeidsgivere flest er det neppe forventet at man skal være nettopp det. Det er imidlertid lett å bli fanget. Mange har utfordringer de ønsker å løse, og jobber hele tiden. Her må arbeidsgivere bli flinkere til å hjelpe de ansatte med å finne en balanse mellom fritid og arbeid, sier Moe.

Han leder en studie av arbeidstakeres tilgjengelighet i et stort, multinasjonalt selskap, og hvordan koronakrisen påvirker tilgjengeligheten. Resultatet er ikke publisert, men foreløpig viser det seg at folk begynner noen minutter tidligere på jobb, og at de har kortere lunsjpauser. Mange jobber på kvelden, spesielt de som har barn hjemme.

Tre av fire på hjemmekontor

Noen sliter nå med å skille arbeidstid fra fritid fordi det flyter i hverandre, og mange som bor alene, føler seg isolert. De fleste sier at de nå er mer effektive fordi de får mindre avbrudd og kan styre dagen mer selv, viser undersøkelser.

– Vurderinger rundt hjemmekontor passer som hånd i hanske med hva vi i Parat har som vår flaggsak i 2020, nemlig «Ledelse på norsk», sier organisasjonens leder Unn-Kristin Olsen. Foto: Vetle Daler

– I bransjer som IKT, bank og finans, shipping, olje og i offentlig forvaltning er det et stort antall kunnskapsarbeidere som håndterer krevende oppgaver i team eller enkeltvis. Dersom arbeidstakerne ikke er fornøyde, skifter de fort jobb, sier Sintef-forskeren.

Norsk koronamonitor fra Opinion stilte nordmenn spørsmål om temaet hjemmekontor. Intervjuer av seks tusen personer viser at seks av ti startet arbeidsuken etter påske med hjemmekontor. I Oslo var det ifølge seniorrådgiver i Opinion, Ola Gaute Aas Askheim, hele tre av fire.
– Det er grunn til å tro at tjenesteytende sektor, utdanningssektor og kontorbaserte arbeidsplasser i større grad velger hjemmekontorløsning, og at disse igjen preges av ansatte med høyere utdanning, sier Aas Askheim.

Kun én av fem mener at de jobber bedre hjemmefra enn på kontoret, viser en spørreundersøkelse Kantar gjennomførte på oppdrag fra Telenor etter de fire første ukene med koronatiltak. Undersøkelsen viser også at de fleste av de ett tusen spurte sier de har fått mer digital kompetanse og er blitt tryggere på arbeidsverktøy som digitale møterom.

Flere vil jobbe i team

Sintef-forsker Moe venter at bruk av hjemmekontor-løsninger blir mer utbredt i Norge etter koronakrisen.
– Ja, det vil komme. Mange ser at dette i mange sammenhenger fungerer utmerket, og flere bedrifter vil nok la de ansatte få flere hjemmedager enn de tidligere ga. En slik utvikling vil kreve mer engasjement fra arbeidsgiverne og forbedringer i jobbsituasjonen, ikke minst innen ergonomi. Risikoen for økte nakke- og ryggproblemer må unngås, framholder forskeren.

Moe er ekspert på teamarbeid i et digitalisert næringsliv. Han tror at erfaringene med hjemmekontor under krisen vil bidra til å styrke utbredelsen av arbeid i team.
– Vi stilles overfor stadig mer komplekse problemstillinger. Oppgaver trenger å løses i samarbeid med andre, og framfor alt i samarbeid med folk med andre perspektiver enn en selv. Vi vil også få en utvikling i retning av temporære team, som settes sammen for bestemte oppgaver og så løses opp igjen. Vi får en form for demokratisering i arbeidslivet, hvor alle er «like nær jobben», uavhengig av hvor de befinner seg mens prosjekter pågår, påpeker han.

Forskningsleder Kristin Alsos i Fafo tror at en mulig økt bruk av hjemmekontor i de fleste virksomheter hovedsakelig vil være initiert av arbeidstakerne, fordi motivasjonen gjerne vil være knyttet til reisevei, omsorgsforpliktelser og så videre.
– Det er sikkert en del virksomheter som ikke har hatt løsninger for å jobbe fra hjemmekontor tidligere, men som de siste ukene har fått for eksempel VPN-løsning eller tatt i bruk skytjenester som Microsoft Teams. I slike virksomheter kan det tenkes at hjemmekontor i større grad også kan bli brukt framover, sier Alsos.

Tariffrevisjon til høsten

Selv om årsaksvirkningene er uklare, tyder enkelte internasjonale studier på at stedsfleksibilitet i form av hjemmekontor i sum har gunstige virkninger. Det gir økt følelse av selvstyre, og ansatte som benytter seg av ordningen, får bedre skussmål av ledelsen. Samtidig vil omfattende bruk kunne ha negative virkninger ved at man visker ut skillet mellom fritid og arbeidstid. Dette framgår av Fafo-rapporten «Fleksibel arbeidstid», som Kristin Alsos for snaue to år siden publiserte sammen med tre andre forskere.

For om lag halvparten av personer med fleksibel arbeidstid er ikke kontrollregimet strengt: Om lag halvparten av dem som har fleksitid, har timebank eller lignende, og andelen som registrerer oppmøte, er lavere. Det er også mange som ikke registrerer tid på hjemmekontoret.

– Må arbeidsmiljøloven og tariffavtaler tilpasses nye utfordringer forbundet med økt utbredelse av hjemmekontor?
– Det kan være slike behov. Hjemmekontor er sjelden regulert i tariffavtalene, med unntak av at dette kan være en form for tilrettelegging for eldre arbeidstakere. Dog er det noen unntak i flere av tariffavtalene med Virke. Det er uansett viktig at arbeidstaker avklarer og avtaler bruken av hjemmekontor med sin leder. Vi har også med oss behovet for å tilpasse nye arbeidsformer og steder i arbeidet inn mot tariffrevisjonen til høsten, sier Parat-leder Unn-Kristin Olsen.

Hjemmekontor – hva må gjøres?

I 2019 publiserte EU-stiftelsen Eurofound studien «Working anytime, anywhere: The effects on the world of work». Denne studien viser blant annet at det ikke har negative følger for ansattes følelse av lagarbeid at man ikke hele tiden arbeider på den fysiske arbeidsplassen. Studien peker på mange viktige tiltak for å unngå negative følger av økt arbeid fra hjemmekontor.

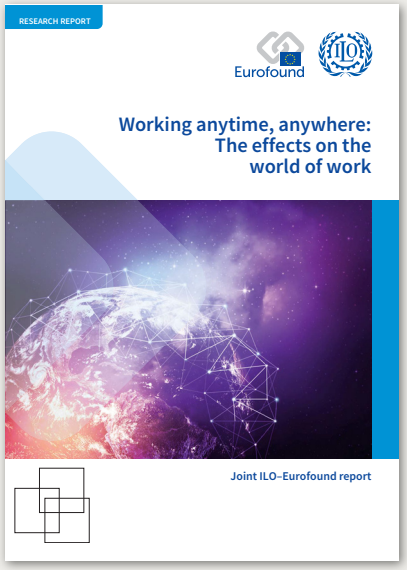

Eurofonds rapport fra studien «Working anytime, anywhere: The effects on the world of work». Skjermdump: Eurofond

- Deler av dagens arbeidsmiljølovgivning må revurderes, gitt den betydelige effekten fleksible ordninger har på arbeidsforholdene. For eksempel ved å inkludere «sporadisk digitalt fjernarbeid» når man vurderer slikt arbeid innenfor eksisterende rammeavtaler om fleksibel arbeidstid og -sted.
- Folk på hjemmekontor er tilbøyelige til i større grad å overtre eksisterende grenser for arbeidstidens varighet og bestemmelser om et minimum av hviletid. Derfor er det behov for tiltak for effektiv implementering av bestemmelser om arbeidstid og om helse og sikkerhet. Dette kan for eksempel skje ved å innarbeide i lovgivningen en spesiell vekt på psykososial risiko, loggføring av arbeidstid, og ved at det etableres nye rammer for ansvar som kan bidra til å takle enkelte negative følger av høy grad av autonomi for den ansatte.
- Enkelte av de negative følgene for den ansattes helbred eller for balansen mellom arbeid og livet utenfor, vil ha sammenheng med elementer i organiseringen av fjernarbeidet. Derfor kan forbedringer i organiseringen av arbeidet på selskapsnivå lede til økt jobbkvalitet for ansatte med hjemmekontor eller andre former for digitalt fjernarbeid.
- Intensive former for digitalt fjernarbeid, for eksempel høymobilitetsarbeid eller arbeid kun fra hjemmekontor, bør unngås. I stedet bør sporadiske former for slikt arbeid fremmes, slik at det fortsatt finnes kontakt ansikt-til-ansikt på arbeidsplassen.
- De generelt gode arbeidsforholdene i digitalt fjernarbeid bør ikke føre til at styrende myndigheter glemmer at rundt 1/4 av disse arbeiderne opplever negative forhold med tanke på trening, jobbsikkerhet og lønn. Derfor bør forskning og utvikling også ta i betraktning de arbeiderne som har de verste ansettelsesforholdene innenfor hjemmekontor og andre former for digitalt fjernarbeid.

(Kilde: Eurofound-studien «Working anytime, anywhere: The effects on the world of work»)

Mens flere av kollegene ved Lillestrøm politistasjon har hatt hjemmekontor, er Monica Finholt og Jannicke Pisani fornøyd med å få gå på jobb under koronatiden. Foto: Gorm K. Gaare

Forbereder seg på skippertak

Når hverdagen kommer tilbake etter koronakrisen, venter en kraftig voksende kø av søknader om dobbelt statsborgerskap. To av de politiansatte som forbereder seg på et skippertak, treffer vi ved Lillestrøm politistasjon.

Av: Magne S. Otterdal

Vi møter Jannicke Pisani og Monica Finholt utenfor Lillestrøm politistasjon en tidlig fredag morgen i midten av mai. De er kolleger ved politistasjonens utlendingsseksjon.

De låser seg inn via den skjermede gårdsplassen på politistasjonen. Bak den store porten, skjermet for innsyn, står politiets utrykningskjøretøy på rekke og rad. Også noen uniformerte politifolk gjør seg klar til arbeidsdagen og hilser på de to kollegene som denne dagen har fått besøk av et reportasjeteam på arbeidsplassen.

For kollegene gjelder det hele tiden å huske på avstandsregelen, da det er fortsatt strenge koronatider. Under koronakrisen har tre til fire av kollegene hatt hjemmekontor, men Finholt og Pisani har møtt på kontoret hele veien. På spørsmål om de også kunne tenke seg å jobbe hjemme, svarer Finholt:
– Nei, jeg trives med å komme hit, så jeg foretrekker det!

Spennende arbeidsplass

Jannicke Pisani er fra Oslo og har jobbet 34 år i politietaten, de siste årene i utlendingsseksjonen med oppgaver som statsborgerskapssøknader, EØS-registreringer, reisedokument, telefonvakt, rådgivning og informasjon.

– Vi gjør veldig mye forskjellig her, vi som jobber på utlendingsseksjonen. Det er ikke statisk i det hele tatt, sier Pisani som jobber i tospann med Finholt.

Pisani valgte karriere i politiet fordi hun rett og slett syntes det var et spennende yrke. Hun startet på Økern politistasjon sammen med tre andre politikvinner og 150 menn.
– Det var veldig utfordrende og interessant. Jeg fikk jobbe ute, blant annet med utlendinger, sier hun.

Pisani var gravid med sitt første barn da hun gikk rundt i sivil og ringte på hos folk for eksempelvis å forkynne dom. Jobben som politi i Groruddalen på slutten av 1980-årene innebar å registrere utlendingene i distriktet og hvor de jobbet. Å følge med på mer belastede innvandrermiljøer som de beryktede A- og B-gjengene var også blant oppgavene Pisani var involvert i.
– Det var en kjempeinteressant tid. Vi drev noe etterretningsvirksomhet. Det var første gang jeg var borti utlendingsbiten, forteller hun.

Variert arbeid

Pisani har siden den tid hatt en variert og innholdsrik karriere i politiet, på informasjonssentralen ved Stovner politistasjon, forværelsearbeid og en periode

Kollegene Monica Finholt og Jannicke Pisani holder den forskriftsmessige avstandsmeteren når de er på kontoret. Foto: Gorm K. Gaare

ved lensmannskontor. De siste ti årene har hun jobbet fast ved utlendingsseksjonen i Lillestrøm.

Arbeidsdagen starter med å fordele arbeidsoppgavene mellom kollegene.
– I dag har jeg telefonvakt, vi har åpent fra 8:30 til 14:30 nå i koronatider. Vi sitter i ett og rådgir og hjelper publikum, sier Pisani.

En annen oppgave er å sitte i informasjonssentral. Det er EØS-registreringer, familiegjenforeningssaker for tredjelandsborgere og søknader om permanent statsborgerskap.
– Vi sitter sjelden mer enn en dag i uken med saksbehandling, sier Pisani.

Angrer ikke

Kollega Monica Marie Finholt har jobbet sammen med Pisani på Lillestrøm siden 2018, etter å ha jobbet på Lørenskog lensmannskontor siden 1996. Det startet på sentralbordet, hvor hun var i tre år før hun ble ansatt på straffesakskontoret der hun jobbet med forkynnelser. Etter hvert ble det mer jobbing med utlendingssaker.
– Jeg jobbet med utlendingssaker fra 1999 til 2015. På Lørenskog drev vi mye med bostedskontroller og referanseintervjuer.

Når behandlingen av statsborgersøknader gjenopptas, venter et skikkelig skippertak for Jannicke Pisani og Monica Finholt for å ta unna den lange køen av søkere. Foto: Gorm K. Gaare

Alle som kommer til Norge skal på intervju, så vi får sjekket realitetene, forteller hun.

Finholt sier det var en helt annen måte å jobbe på ved lensmannskontoret sammenlignet med politistasjonen på Lillestrøm.

Tidligere jobbet hun nemlig alene. Jobben i politiet fikk hun etter å ha vært ansatt i NRK for 25 år siden. Jobben ble formidlet gjennom NAV.
– Jeg var jobbsøker etter nedtrapping i NRK. Det var NAV som sa jeg måtte søke på stillingen ved Lørenskog lensmanns-

kontor. Det var ikke noe jeg hadde lyst til i det hele tatt, men jeg har ikke angret et sekund, sier Finholt.

Hun opplever arbeidsplassen som veldig variert. Den ene dagen er det telefonvakt, den neste er det booking, og deretter kan det være intervjuer som er arbeidsoppgaven. Arbeidslisten settes opp på månedsbasis, men tilpasses stort sett med daglige endringer.

Statsborgerbølge

De to kollegene er tilfreds med hvordan arbeidsgiver har håndtert utfordringene knyttet til korona og smittevernreglene.
– Jeg synes de har vært veldig flinke til å håndtere situasjonen, sier Finholt.

Det som har vært spesielt utfordrende, har vært å betjene telefonen, når publikumsmottaket har vært helt stengt.
– Folk har vært redd for å bli kastet ut av landet når oppholdskortet eller tillatelsene går ut. Vi har hatt mye mer trøkk på telefonen enn vanlig, forteller de to kollegene.

Rett før koronakrisen ble politiet landet over truffet av en stor bølge søknader om dobbelt statsborgerskap. Bare til Romerike politistasjon kom det et tusentall søknader fra Utlendingsdirektoratet 11. februar åpnet adgangen til å søke, til behandlingen i mars ble stanset inntil videre på grunn av covid-19.

Lagt på vent

Statistisk sentralbyrå har anslått at det vil komme over 60 000 søknader som følge av den nye ordningen. Dette kommer på toppen av de 20 000 søknadene politiet normalt behandler hvert år.
– Det ligger 1146 søknader i vår kurv, og det er bare på Lillestrøm, og det er søknader som ikke er tatt inn engang. Alt er lagt på vent, så det er ingen som får norsk statsborgerskap nå, sier Finholt.

Nå er det kun de sakene med personer som ikke har oppholdstillatelse som blir fulgt opp. Når arbeidet ved politidistriktet kommer over i normalt gjenge, venter statsborgerskapssøknadene som den store bøygen.
– Det kommer til å eksplodere når koronasituasjonen er over, sier Finholt.

I Øst politidistrikt er det til sammen rundt 2500 søknader som ligger på vent. Søkerne må møte på politistasjonen før behandlingen kan starte.
– Det er et enormt trøkk, og det er mange som vil søke. Det kommer vi til å kjenne på når vi åpner opp igjen for fullt, men når det skjer, vet vi ikke, sier Finholt.

Fleksitid eneste alternativ

Før den nye søknadsbølgen pleide det lille teamet i Lillestrøm å saksbehandle 300 statsborgerskapssøknader i løpet av et par måneder. Det er ikke tilført ekstra ressurser for å ta unna den store pågangen som venter, og foreløpig er muligheten til fleksitid eneste alternativ for å møte den ekstra arbeidsbyrden.

De to får allerede pågang på telefonen fra søkere som er frustrert over at statsborgerskapsbehandlingen ble stanset som følge av korona. Nå kan det bli veldig lange ventetider for behandling.
– Vi får ikke håpe det blir så lenge, men det blir i hvert fall en god stund, sier Pisani.

Hun og kollegaen er uansett klar til å ta fatt på den store bunken og levere så godt det lar seg gjøre.
– Når vi forklarer at det er utsatt på grunn av koronatiden, synes jeg mange av publikum faktisk er høflige og forståelsesfulle. Men de er jo frustrerte, for de trodde det skulle gå mye fortere, sier Pisani.

Ikke bare asylsøkere

Pisani forteller at de fleste blir overrasket når de hører at det ikke bare er asylsøkere som søker statsborgerskap.
– Folk flest der ute tror det er bare asylsøkere som kommer til Norge. Men det er jo alt mulig, og det er blant annet utrolig mange EØS-borgere som kommer inn, sier Pisani.

Hun forteller at mens det tidligere kom mange EØS-borgere fra Polen, kommer det nå flere fra andre EØS-land fordi det går bedre økonomisk i Polen. Eksempelvis har borgere fra andre land overtatt for polakkene som sesongarbeidere i norske jordbæråkre.

– Hva krever det av dere med tanke på innsikt i de ulike kulturene?
– Vi foretar også intervjuer med folk, som kan handle for eksempel om å finne ut av om noen kommer til Norge i forbindelse med tvangsekteskap. Du må ha menneskelighet og tålmodighet med språkproblemer, sier Pisani.

I tillegg er det viktig med innsikt i de ulike kulturenes kvinnesyn og hvilke utfordringer det skaper. Når et par kommer til intervju, er det mange menn som ikke tillater kvinnen å snakke eller svare på spørsmål fra politiet.
– Vi må skjønne den problematikken i mange samfunn, understreker de to kollegene.

Godt arbeidsmiljø

Pisani og Finholt forteller om et godt arbeidsmiljø på Romerike politistasjon.
– Vi har det bra, og vi er veldig avhengig av hverandre. Det er nye ting og endringer hele tiden, og vi spør hverandre om råd og hjelp, sier de.

Pisani har ett år bak seg som hovedtillitsvalgt for Parat ved Romerike politidistrikt, etter nesten 34 års fartstid som tillitsvalgt. Først i PF, og siden Parat. Tidligere har hun som tillitsvalgt blant annet jobbet med likestillingsspørsmål i en arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet.
– Der fikk vi gjennom at kvinner som ble gravide, ikke mistet vakttillegget. Det har vært veldig interessant og vært en god vei inn i systemet, sier hun.

Pisani legger til at det fortsatt er veldig få kvinnelige ledere i politiet.
– Det er fremdeles en veldig lang vei å gå, fortsatt, sier hun.

Finholt på sin side har vært Parat-medlem siden 1999 og er nå tillitsvalgt styremedlem i den lokale Parat-foreningen hvor det er 35 medlemmer.
– Jeg er veldig glad for at jeg fikk sjansen til å jobbe i et politidistrikt, det er veldig spennende, sier hun.

Parat informerer

Audun Lysbakken, Frank Bakke-Jensen, Liv Signe Navarsete og Anniken Huitfeldt. Foto: Helene Husebø

Forsvarsdebatt hos Parat

I mai arrangerte Parat forsvar og andre arbeidstakerorganisasjoner digital debatt med forsvarsminister Frank Bakke-Jensen, Liv Signe Navarsete, Audun Lysbakken og Anniken Huitfeldt. Temaet var regjeringens forslag til ny langtidsplan for Forsvaret, og om den ivaretar befolkningens sikkerhet.
– Langtidsplanen tar for seg kapasiteten og oppbyggingen på et skalerbart nivå, sa Bakke-Jensen til kritikk fra de andre paneldeltakerne.

Forsikringssak i Arbeidsretten

I juni møttes Parat og NHO i Arbeidsretten. Saken dreide seg om hvorvidt arbeidsgiver er nødt til å oppfylle plikten til å utbetale forsikringer i henhold til tariffavtalen, dersom det ikke er tegnet forsikring i et forsikringsselskap. Det var Parats advokat Sigurd Øyvind Kambestad som førte saken, der Parat mente manglende forsikringsdekning gir arbeidstaker rett til dekning direkte fra arbeidsgiver. Dommen vil komme i slutten av juni.

Parat-advokat Sigurd Øyvind Kambestad. Foto: Trygve Bergsland

Ekstra søknadsfrist for stipend

I tider som disse kan det for mange være ekstra aktuelt å tenke på kompetanseheving og videreutdanning. Parat tilbyr utdanningsstipend som et økonomisk tilskudd til medlemmer som tar ansvar for sin egen kompetanseutvikling gjennom etter- og videreutdanning. Vi har nå satt inn ekstra søknadsfrist til utdanningsstipend den 1. august 2020, i tillegg til de ordinære fristene 1. oktober og 1. april. Stipendsøknaden finner du på «min side».

Parat med nettkurs og webinarer

I forbindelse med koronasituasjonen har Parat avlyst alle fysiske kurs og konferanser ut september, men vi har likevel jobbet hardt med å gi et godt digitalt tilbud. Parats advokater og forhandlere har arrangert nettmøter og webinarer om aktuelle temaer for å sørge for at medlemmer er oppdatert og kan stå best mulig rustet gjennom det som for mange er en vanskelig situasjon. Det har blitt utviklet et nettbasert Grunnkurs 1, og vi vil også utvikle nettbaserte utgaver av grunnkurs 2 og 3. Enkelte fordypningskurs og konferanser vil også bli hold som nettbaserte konferanser. Vi håper å kunne holde fysiske kurs og konferanser så snart dette er forsvarlig. Følg med på Parats kurskalender på nett, der vi vil samle alle aktiviteter fremover.

Vikar i forhandlingsavdelingen

Anette Storhaug Sørensen startet i vikariat i Parats forhandlingsavdeling den 1. april. Hun er utdannet jurist og kommer fra en forhandler- og advokatfullmektigstilling i Handel og Kontor (LO). Tidligere har hun jobbet mange år som rådgiver og seniorrådgiver i Arbeids- og sosialdepartementet. Hun har også jobbet som rådgiver i Gatejuristene.

Anette Storhaug Sørensen. Foto: Trygve Bergsland

Ny vikar i Øst

Elin Solheim Lie startet 11. mars sitt vikariat i region Øst. Hun har høyere utdanning innen historie, tysk og statsvitenskap, og kommer fra en rådgiverstilling i Patentstyret. Solheim Lie har fram til nå vært hovedtillitsvalgt for Parat i Patentstyret og har gjennomført grunnopplæring, i tillegg til en rekke fordypningskurs i Parats grunnopplæring.

Elin Solheim Lie. Foto: Privat

Parats regionutvalg (RU)

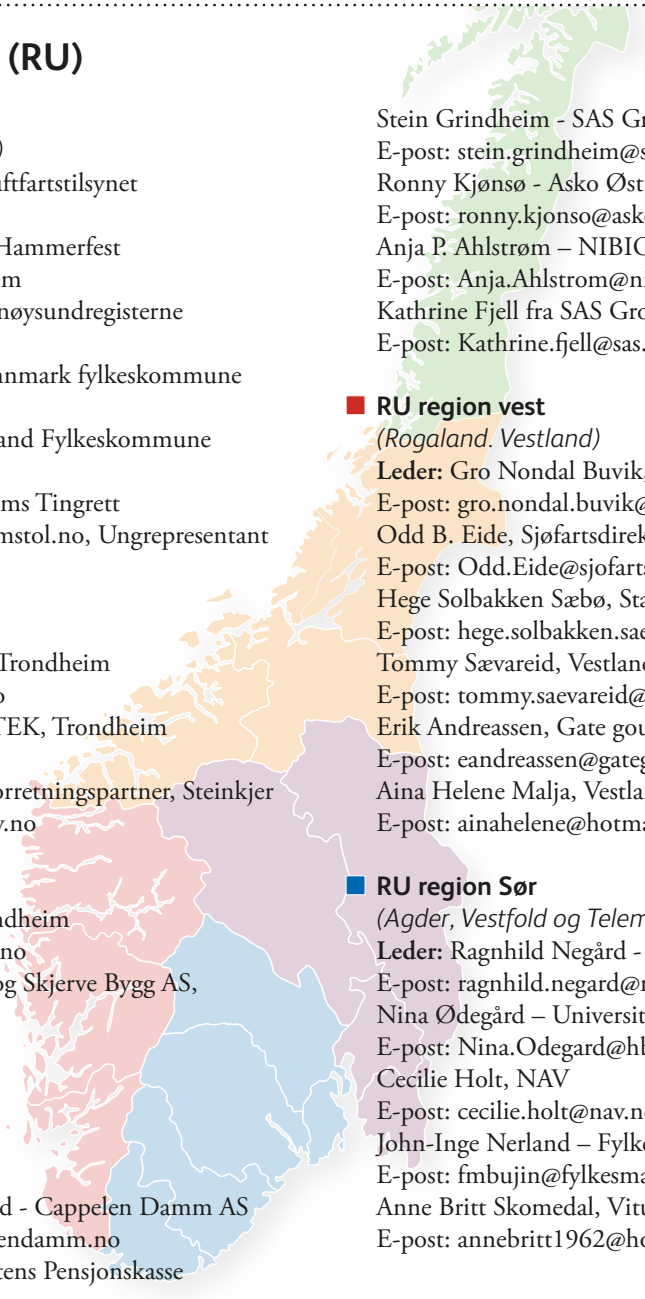

RU region Nord
(Nordland, Troms og Finnmark)
Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet
E-post: Lrh@caa.no
Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest
E-post: aasehelande@hotmail.com
Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne
E-post: akt@brreg.no
Tor Fredrik Olsen, Troms og Finnmark fylkeskommune
E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no
Per-Christian Størkersen, Nordland Fylkeskommune
E-post: perst@nfk.no
Terje Grytdal Roland, Nord-Troms Tingrett
E-post: terje.grytdal.roland@domstol.no, Ungrepresentant

RU region Midt
(Trøndelag, Møre og Romsdal)
Leder: Morten Mørch, NTNU Trondheim
E-post: Morten.morch@ntnu.no
Grete Kambuås, BOOTS APOTEK, Trondheim
E-post: Gretkam@online.no
Ronny Johannessen, NAV IT Forretningspartner, Steinkjer
E-post: Ronny.johannessen@nav.no
Andreas Sylte, NTNU Ålesund
E-post: Asy@ntnu.no
Vigdis Rønningen, NTNU Trondheim
E-post: vigdis.ronningen@ntnu.no
Håvard Indgaard Rotmo, Heia og Skjerve Bygg AS, Ungrepresentant
E-post: havard@rotmo.net

RU region Øst
(Innlandet, Oslo, Viken)
Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS
E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no
Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse
E-post: bente.iren.moen@spk.no
Stein Grindheim - SAS Ground Handling
E-post: stein.grindheim@sas.no
Ronny Kjønsø - Asko Øst
E-post: ronny.kjonso@asko.no
Anja P. Ahlstrøm – NIBIO
E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no
Kathrine Fjell fra SAS Ground Handling, Ungrepresentant
E-post: Kathrine.fjell@sas.no

RU region vest
(Rogaland. Vestland)
Leder: Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS
E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no
Odd B. Eide, Sjøfartsdirektoratet
E-post: Odd.Eide@sjofartsdir.no
Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS
E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no
Tommy Sævareid, Vestland fylkeskommune
E-post: tommy.saevareid@hfk.no
Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen
E-post: eandreassen@gategourmet.com
Aina Helene Malja, Vestland fylkeskommune, Ungrepresentant
E-post: ainahelene@hotmail.com

RU region Sør
(Agder, Vestfold og Telemark)
Leder: Ragnhild Negård - NAV
E-post: ragnhild.negard@nav.no
Nina Ødegård – Universitetet i Sørøst-.Norge
E-post: Nina.Odegard@hbv.no
Cecilie Holt, NAV
E-post: cecilie.holt@nav.no
John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Oslo og Viken
E-post: fmbujin@fylkesmannen.no
Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand
E-post: annebritt1962@hotmail.com

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

Guro Løkken Bærø
Advokat

Maren Hestenes Merli
Advokat

Lars Petter Larsen
Forhandler

Odd Jenvin-Steinsvåg,
Spesialrådgiver

Tonje Krakeli Sneen,
Forhandler

Thore Eithun Helland
Advokat

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Ingen ferie

Jeg jobber på en restaurant. Vi har vært permittert lenge, men noen av oss er nå tilbake på jobb. Arbeidsgiver sier nå at den ferien vi har planlagt kanskje ikke blir noe av, og at vi må tjene penger nå når vi kan. Jeg har barn som er hjemme i skoleferien, og jeg trenger derfor å ha ferie som avtalt. Kan jeg nekte å komme på jobb når jeg har ferie?

Wilhelmine

Svar: Hovedregelen er at avtalt ferie ikke kan endres. Ferieloven har likevel et unntak, og det er hvis det er nødvendig på grunn av uforutsette hendelser. Det betyr at dersom en uforutsett hendelse skaper driftsproblemer av et visst omfang og varighet, og det ikke kan skaffes en erstatter, kan arbeidsgiver beordre en ansatt tilbake i jobb. Dette kan typisk gjelde hvis vikaren, eller andre på jobb, har blitt syke. At restauranten er åpen og at det er ekstra gjester i ferien, er påregnelig for arbeidsgiver. Dette er mulig å planlegge og vil ikke være god nok grunn til å kalle dere tilbake.

Hvis det skulle bli sånn at du blir kalt tilbake, må arbeidsgiver drøfte dette med deg. Da kan du ha med deg en tillitsvalgt eller en kollega. I et slikt møte skal dere drøfte hvor nødvendig det er at du kommer tilbake på jobb, samt hvilke konsekvenser dette vil få for deg. Det er viktig at du i dette møtet forteller om, og dokumenterer, hvilke utgifter en eventuell tilbakekallelse av ferie vil ha for deg. Slike utgifter kan arbeidsgiver måtte erstatte. Du kan også forhandle om ekstra kompensasjon eller tillegg, men dette krever enighet. Hvis du får ferien din endret, har du rett til å ta ut ferie på et senere tidspunkt – fortsatt i tråd med ferieloven. Loven gir deg rett til tre ukers sammenhengende ferie i perioden mellom 1. juni og 30. september.

Guro

Feriepengegrunnlag som permittert

Jeg har prøvd å lete etter feriepengegrunnlag for tiden jeg var permittert, men finner ingenting. Feriepenger er vel noe annet enn lønn. Arbeidsgiver er vel ikke fritatt fra å sette av feriepenger, selv om de er fritatt for lønnsplikten under permittering?

Ernst-Arvid

Svar: Feriepengene beregnes på grunnlag av lønnen som er utbetalt i opptjeningsåret. Dette følger av ferieloven. Feriepenger som blir utbetalt i år, er altså beregnet på hva du tjente i 2019. Når du er permittert og ikke mottar lønn fra arbeidsgiver, opptjenes heller ikke feriepenger. Du opptjener heller ikke feriepenger av dagpenger, dersom du har mottatt dette under permitteringen. I 2021 blir det nok mange som dessverre kommer til å oppleve at feriepengeutbetalingen er lavere enn det den har pleid å være, fordi de har vært permittert i løpet av 2020.

Maren

Avvikle ferie

Arbeidsgiver ønsker at alle ansatte skal avvikle ferie i juli og august. Siden det er så vanskelig å reise til Spania nå, ønsker jeg å vente til senere på høsten med å ta ut ferien min, hvis ikke ønsker jeg ikke å ta ut ferie i år. Hvordan går jeg fram overfor arbeidsgiver?

Anne

Svar: Etter ferieloven er det en plikt å avvikle ferien. Unntaket er om man ikke har tjent opp nok feriepenger eller har vært i foreldrepermisjon. Arbeidsgiver er pålagt å sikre at du benytter deg av rettigheten. Du kan selvfølgelig diskutere dine ønsker med arbeidsgiver, men dersom dere ikke blir enige, har arbeidsgiver rett til å fastsette når du må avvikle ferien. Dersom det er en mulighet for at dere kan bli enige om å overføre noe av ferien til neste år, så kan dere lage skriftlig avtale om at inntil tolv feriedager overføres. Det samme gjelder for den såkalte avtalefestede ferien. Men dette krever altså enighet mellom deg og arbeidsgiver.

Lars Petter

Fleksitid og plusstid

Jeg jobber i et statlig tilsyn. I perioden fra 12. mars og fram til påske var kontoret helt stengt på grunn av koronasituasjonen. Vi ansatte fikk beskjed om å være hjemme, og av tekniske årsaker var det ikke mulighet for hjemmekontor i disse ukene. Min leder påla dem som hadde plusstid på fleksitidskontoen å ta ut disse timene som avspasering. Noen hadde ikke så mange timer oppspart, og dermed ble det ulik behandling av de ansatte. Kan arbeidsgiver gjøre dette?

Pierre

Svar: Arbeidsgivere i staten har ikke anledning til å pålegge avspasering av opparbeidet fleksitid. Avtalen om fleksibel arbeidstid har som utgangspunkt at den ansatte avtaler med arbeidsgiver når opparbeidet plusstid skal avvikles. Det må altså foreligge enighet mellom arbeidsgiver og den enkelte om når opparbeidet fleksitid skal avspaseres, dette er ikke noe arbeidsgiver ensidig kan bestemme.

Odd

Overtid og permittering

Jeg er permittert 40 prosent på grunn av koronasituasjonen. På jobben har vi har fått inn flere oppdrag enn forventet, og det ene har en leveringstid på tre dager. Dette er ikke mulig å oppfylle med permitteringsgraden jeg har. Er det i et slik tilfelle tillatt å jobbe overtid selv om man er permittert?

Svanhild

Svar: Ja, du kan fortsatt jobbe overtid selv om du er permittert, så lenge det er innenfor lovens grenser. Her skiller vi imidlertid mellom overtid og merarbeid. Overtid er når du jobber utover lovens grenser for alminnelig arbeidstid. Lovens grenser for alminnelig arbeidstid er ni timer per dag, og 40 timer i løpet av syv dager. Har bedriften din tariffavtale, er grensene for alminnelig arbeidstid 7,5 timer per dag og 37,5 timer i løpet av syv dager. Merarbeid er når du arbeider mer enn avtalt, men uten å overstige grensene for alminnelig arbeidstid. Dette er arbeidstimer hvor du og dine kolleger har krav på vanlig lønn, eventuelt avspasering. Merarbeid anses ikke som overtid, derfor har man heller ikke krav på overtidstillegg.

Jobber du utover tariffavtalen eller lovens grenser for alminnelig arbeidstid på dette prosjektet, skal du ha overtidsbetalt.

Tonje

Naboens hekk til besvær

Jeg kan ikke lenger se over til Sotra fra hagen i mitt barndomshjem fordi den nye naboen nekter å klippe hekken. Han mener at hekken lovlig kan være fem meter fordi hekken fungerer som et grensegjerde. Kan det virkelig være slik at jeg må finne meg i dette? Jeg skulle gjerne ha tatt min elektriske hagesaks og kuttet hekken kraftig ned, men det tar jeg ikke sjansen på. Naboen min er en streng mann med mye temperament. Hva gjør jeg?

Ronnien

Svar: Det heter i naboloven at en hekk kan være to meter høy. Det kan kreves at hekken skal være lavere enn dette dersom den er til skade og sjenanse på en unødvendig og urimelig måte. Fungerer hekken som et nabogjerde, er det grannegjerdelova som gjelder, men også etter denne loven må det gjøres en konkret vurdering av hva som er nødvendig og rimelig. Jeg tror nok at hekken til naboen kan kuttes ned til to meter. Ser du fremdeles ikke over til Sotra, som du gjorde før, må du vurdere å kreve at hekken skal kuttes ytterligere ned, men det kan da hende at du må ta saken videre til forliksrådet og tingretten. Også jordskifteretten kan løse slike tvister. Jeg foreslår at du tar en ny prat med naboen din før du tar rettslige skritt. Og ikke gjør noe med hekken uten hans samtykke. En slik handling kan bøtelegges.

Thore

							VER-DENS-DEL	5+5 / MUSIKER		UT-TRYKK FOR SMERTE	HAVNE-BY I SKOTT-LAND		OSS TO
											? STRÅLER		
							I STIL MED		NAVNE-DAG 28.12. / FUGL				
										BØNN / BIL-MERKE			50
							ALL-VITER						
SPIKKE	↓	STANS / SLUTT-ORD		FRØ	HEN-FØR-ELSE		TROMME / STUND-OM						ØYNER
					PREP. / DAMP				TONE / VERDI-POST			LIVD	
INSEKT													
PELS-VERK						ARVE-STOFF / FEVEI				KAR			
DRYSSE / ÅLREIT				BY-BOER	TAP / ENH. FOR RESI-STANS						↑	FISK	TØM-MER
		UORDNET / SUM-MERER								KROKET / GON-DOLIER			
FOR-TEL-LINGER													
			TEVLING / ARTIK-KEL			SENE	BYGE	KASTE-TAU	GÅ BAK-LENGS / TERGER				
ANKER-PLASS	↳				→						↱	FISKE-RED-SKAP	SPIN-DEL-VEV
FALL	SVELLE / ARBEIDS-TØRN				VARSEL / URO						FORTIDS-STED / 7 DAGER		
							STABILE / DESIBEL						
PAPE-GØYE				SUB-MERS									
SATS						FOR-DOMS-FULL							

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 1 – 2020 er:
«SOLNEDGANG I KENYA» Den heldige vinneren er: Greta Simensen, fra Oslo.
Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: **4. september 2020.**

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til **trygve.bergsland@parat.com** eller ordinær post til: **Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo**

Husk å merke e-posten/konvolutten «Kryssord 2/2020». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Horizon, alpakka-pledd av 50 prosent alpakkaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning: .....

.....

Navn: .....

Adresse: .....

.....

MINI KRYSSORD

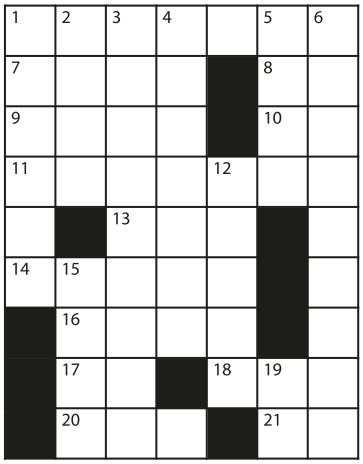

Vannrett
1. Passasjerskip
7. Pikenavn
8. Betrakte
9. Pause
10. Tinn
11. Ymtet
13. Pikenavn
14. Osen
16. Intervall
17. Kjennetegn på fly
18. Britisk rockegruppe
20. Et cetera
21. Terningkast

Loddrett
1. Ordflom
2. Land
3. Siste vijle
4. Insinuerer
5. Hodetopp
6. Romersk befal
12. Svinge seg
15. Kjertel
19. Dekning

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i et felt ved å trekke tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

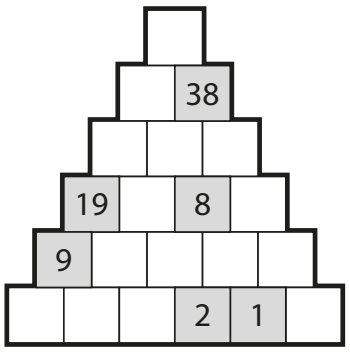

SUDOKU

8			7		1			6
	6				3	5		4
9	5			6				7
	3		1		5	8		
4		5	3			2		1
		2		8		7		
3	7	6						
			2	4				3
	4		5		7	6	1	

Lett

© Bulls

				3			8	1
6	9		2	1	7	5		
	1				6			
		7					2	5
			1		8			7
		6						
	5	9		6			3	8
		2		5	1		7	
3				7				6

Middels

© Bulls

	9		8					1
	1		2				8	7
3	4			9	2		1	
	7	2		8			6	3
				6		4	7	
					3		4	
9				2				
			1	4				

Vanskelig

© Bulls

A	T	Ø	E	P	N	E	K	K	I	T	S	A	A	X
P	Ø	A	J	R	E	N	V	I	T	S	E	C	K	H
G	S	I	E	E	E	X	X	R	E	L	A	T	I	Ø
E	A	A	T	L	M	T	Å	D	E	Ø	T	G	A	N
U	G	K	R	I	A	E	I	V	E	E	Æ	L	O	S
L	Å	I	R	D	R	M	G	V	R	M	A	S	V	E
R	Q	A	S	T	E	R	N	A	L	R	U	I	E	H
I	I	F	S	I	U	L	V	I	M	L	E	G	M	U
S	S	N	Ø	P	D	K	L	E	F	G	A	I	G	S
E	I	N	P	Å	E	Q	R	O	B	L	G	L	U	E
V	T	E	E	T	G	E	Q	J	P	U	C	L	S	U
B	Y	S	O	N	E	D	R	O	J	F	I	R	Y	T
A	Å	P	E	V	G	G	M	O	D	U	L	E	Æ	S
T	A	K	K	N	T	D	D	U	P	L	I	K	A	T
F	D	T	B	U	D	S	T	I	K	K	E	N	V	V

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

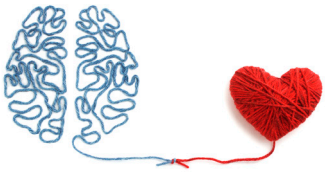

1. ALARMERE
2. ALLVITERE
3. APOTEKVARE
4. BUDSTIKKEN
5. DISIGE
6. DUPLIKAT
7. ELEVGRUPPE
8. FINMALE
9. HØNSEHUS
10. ISNE
11. MIRAI
12. MODUL
13. MUGGE
14. NESTE
15. SARDELL
16. SIGILL
17. STIKKE
18. STIVNE
19. TYRIFJORDEN
20. VINSTRE

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

NOEN SMÅ HINT

- *Ordet starter med bokstaven M*
- *For bruk i forbrenningsmotorer*
- *Brukes til smøring*

M	T	O	O	J	R	L	O	E

FYLL INN ORDET:

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av et Horizon, alpakka-pledd av 50 prosent alpakkaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 4. september 2020.
Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergsland@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvolutten «Hjernetrim 2/2020».

Vinneren av hjernetrim i 1/2020 er Solfrid Rong, fra Bergen.

En vår utenom det vanlige

Når jeg nå sitter og blar i Parat-bladet fra i fjor, føles det uendelig lenge siden. Ikke bare for meg personlig, men også for Parat, det norske arbeidslivet, Norge og resten av verden. Det er en veldig annerledes hverdag vi opplever nå i juni 2020.

Aldri hadde vel noen i sin villeste fantasi kunne ane hvordan et virus kunne forandre en hel verden på få uker. Aldri hadde vel noen trodd at det skulle innføres nye lovendringer i Norge, uten foregående utredning og høringer, med få dagers mellomrom. Aldri kunne vel noen se for seg at det sentrale lønnsoppgjøret skulle settes på pause i flere måneder. Aldri kunne vi vel tenke oss at vi skulle sitte isolert i ukevis, og gjøre viktige drøftelser og ta viktige beslutninger via videolink. Aldri hadde vi i Parat sett for oss at vi ikke skulle kunne møte dere medlemmer og tillitsvalgte som vanlig.

Vi har alle måttet forholde oss til en helt ny arbeidshverdag, hvor noen er blitt pålagt krevende ekstraoppgaver og andre har måttet jobbe hjemmefra med de utfordringene det innebærer. Dessverre har også altfor mange av Parats medlemmer blitt permitterte og står i fare for å miste sin arbeidsplass. Samtidig har denne krisen vist at vi tåler mye, vi håndterer forandringene på et slags forunderlig vis, og vi avfinner oss med endrede rutiner og nye sosiale adferdsmønster på en måte som virket usannsynlig for et halvår siden.

Parat har på kort tid måtte finne nye løsninger og metoder for å ivareta vår oppgave med å bistå våre medlemmer og tillitsvalgte. Det har vært viktig å sikre god informasjon og faglig bistand, og her har vi vel opplevd noe som må kunne kalles en «digital eksplosjon». Mange i Parat har snudd seg rundt, tenkt nytt, og det er kommet mange ulike digitale tilbud på plass.

Dette viser også styrken og fleksibiliteten til Parat. Selv om vi fortsatt står midt i en uventet situasjon, og ikke har kunnet evaluere tiltakene som Parat har gjort, så kjenner jeg med trygg på at jeg representerer et forbund som har gjort en god jobb med å gjøre din arbeidshverdag enda bedre, selv om koronaviruset har vært til stede med sin uforutsigbarhet og ødeleggelse.

Videre må vi kartlegge effektene av koronapandemien i det norske arbeidslivet, og hvordan vi som arbeidstakerorganisasjon best mulig kan møte utfordringene dette viruset etterlater seg. Vi må sikre at opparbeidede rettigheter ikke automatisk kastes over bord, og at den viktige dialogen mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte fortsetter for å sikre gode og bærekraftige arbeidsplasser.

Nestleder i Parat, Anneli Nyberg. Foto: Trygve Bergsland.

Nå er det for mange tid for sommerferie, og selv om den vil være annerledes, er den uansett både nødvendig og velfortjent etter en krevende vår. Det blir en sommer hvor vi fortsatt må huske håndvask og ta hensyn til andre smitteverntiltak, men ikke la det legge en demper på sommerstemningen. Ha en riktig god sommer!

Anneli Nyberg

Anneli Nyberg
nestleder i Parat

Facebook: facebook.com/AnneliNybergParatYS

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettegenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

Nordea Direct

Boliglån fra
1,39%

Bytt til en bank med lav rente!

Vi i Nordea Direct har på kort tid kuttet renten tre ganger, og kan tilby deg som er medlem i Parat boliglån fra 1,39 % – fortsatt en av landets laveste renter!

Send oss en uforpliktende søknad på **nordeadirect.no** og sjekk hvor mye du kan spare.

Det kan lønne seg å flytte boliglånet til medlemsbanken.

parat

Priseks.: Boliglån inntil 50 % av verdigrunnlag, nom. rente 1,39 %, eff. rente 1,45 %, 2 mill., o/25 år, totalt: 2 383 732,-. Gjelder for medlemmer i Parat som bruker banken aktivt.
Prisen er pr. 01.06.20 for nye lån og kan bli endret.